

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1979

Α'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Ἰνστιτούτου κατὰ τὸ 1979 παρουσίασαν σοβαρὴ ἐπιδείνωση ἐξ αἰτίας τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς κρίσης. Ἔτσι, ἀπὸ τῆ μιᾶ μεριᾶ ἡ τακτικὴ ἐτήσια κρατικὴ ἐπιχορήγηση, ποὺ εἶχε παγιωθεῖ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια στὸ ποσὸ τῶν 100.000 δολλαρίων Η.Π.Α., ἀντὶ ν' αὐξηθεῖ, μειώθηκε κατὰ τὸ 1979 κατὰ 20%. Ἐπίσης, μὲ ἐντολὴ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ὑποχρεωθήκαμε νὰ διαθέσουμε τὸ ὑπόλοιπο τῆς χρήσης 1978 (λῑρ. Ἰταλ. 121.125.744) γιὰ τὴν κάλυψη τοῦ ἐλλείμματος τῆς χρήσης τοῦ 1979, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει πὼς τὸ ποσὸ αὐτὸ στὴν πραγματικότητά περικόπηκε ἀπὸ τὶς δαπάνες τοῦ 1979 ποὺ εἴχαμε προγραμματίσει. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά, μὲ τὸ συνεχιζόμενον σὲ ἀνησυχητικὸ ρυθμὸ πληθωρισμὸ, τὰ ἀπαραίτητα λειτουργικὰ ἔξοδα τοῦ Ἰνστιτούτου ποὺ δὲν ἐπιδέχονται περικοπὴ αὐξάνονται κάθε μέρα σημαντικά, οἱ φόροι στὴν Ἰταλία γίνονται διαρκῶς βαρύτεροι καὶ ὁ πρόσφατος ἰταλικὸς ἐνοικιοστασιακὸς νόμος, ὅπως μάλιστα ἐφαρμόζεται εἰδικὰ στὴ Βενετία εἰς βάρος τῶν ἰδιοκτητῶν, ἐπιβάλλει τὴ μείωση τῶν μισθωμάτων καὶ τὴ δέσμευση τῶν μισθωμένων ἀκινήτων μας. Παρ' ὅλη αὐτὴ τὴ ζοφερὴ οἰκονομικὴ κατάσταση, προσπαθήσαμε, μὲ συνετὴ διαχείριση καὶ μὲ αὐστηρὰς οἰκονομίες, ὅπου ἦταν δυνατό νὰ γίνουν, νὰ κρατήσουμε τὴ λειτουργία τοῦ Ἰνστιτούτου σὲ ἱκανοποιητικὸ ἐπίπεδο καὶ νὰ μὴ μειώσουμε οὔτε σὲ ποσὸ οὔτε σὲ ποιὸ τὸ ἐπιστημονικὸ του ἔργο. Ἐχουμε ὅμως χρέος νὰ ἐπισημάνουμε τὸν κίνδυνον, ὑπογραμμίζοντας ὅτι, ἂν τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Ἰνστιτούτου ἐπιδεινωθοῦν ἀκόμη περισσότερον τὸν ἐπόμενον χρόνον καὶ δὲν ληφθεῖ ἰδιαίτερη μέριμνα γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ Κράτος, ἡ λειτουργία του θὰ καταντήσῃ προβληματική. Χωρὶς τὰ ἀπαραίτητα στοιχειώδη ὑλικά μέσα τὸ Ἰδρυμα δὲν θὰ μπορέσει νὰ ἐκπληρώσῃ τὶς ὑποχρεώσεις καὶ τὸν προορισμὸν του τὸν τόσο σημαντικὸν γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστῆμην καὶ γιὰ τὴν προβολὴν τῆς Ἑλλάδος στὸ ἐξωτερικόν.

Β' - Γ'. ΕΡΓΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Οί ανακαίνισεις τῶν κτηρίων τοῦ Ἰνστιτούτου συνεχίστηκαν ἱκανοποιητικὰ καὶ κατὰ τὸ 1979.

Ἡ ἀνακαίνιση τοῦ ἀκινήτου Castello 3423, ποὺ ἄρχισε κατὰ τὸ προηγούμενο ἔτος, ἀποπερατώθηκε ἐφέτος μὲ νέα ἔκτακτη ἐνίσχυση τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν 1.000.000 δραχμῶν (ποὺ καλύπτει τὸ μεγαλύτερο μέρος, ἀλλὰ ὄχι τὸ σύνολο τῶν δαπανῶν ποὺ ἀπαιτήθηκαν). Ἔτσι ἀποκτήσαμε, στὸν πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο ὄροφο τοῦ ἀκινήτου αὐτοῦ, συνολικὰ 4 διαμερίσματα (1 ἐνὸς δωματίου, 2 δύο δωματίων καὶ 1 τριῶν δωματίων). Τὰ τρία ἀπὸ τὰ τέσσερα αὐτὰ διαμερίσματα ἐπιπλώθηκαν (μὲ ἐρμάρια, κρεβάτια, κουζίνες κλπ.). Τὴν καλὴ ἐκτέλεση τῶν ἐργασιῶν ἤρθε καὶ ἔλεγξε ὁ διευθυντὴς Ἀναστηλώσεως τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ἀρχιτέκτονας κ. Ἰορδ. Δημακόπουλος, μέλος τῆς ἀρμόδιας Ἐπιτροπῆς. Τὰ διαμερίσματα αὐτὰ (ὅλα ἢ τὰ περισσότερα) τὰ προορίζουμε γιὰ τοὺς μελλοντικοὺς ὑποτρόφους καὶ φιλοξενουμένους τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἡ λύση αὐτὴ κρίθηκε, γιὰ τὶς σημερινὲς περιστάσεις, ἢ συμφερότερη, γιὰ ν' ἀποφύγουμε ἐνοικιοστασιακὲς δεσμεύσεις καὶ ὑποχρεωτικὰ χαμηλὰ μισθώματα. Γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἀνακαίνιση τοῦ ἀκινήτου αὐτοῦ, ἀπομένει ν' ἀνακατασκευαστεῖ καὶ ὁ τρίτος ὄροφος, ποὺ κατορθώσαμε εὐτυχῶς νὰ τὸν ἀποδεσμεύσουμε ἀπὸ τοὺς ἐνοικιοστασιακοὺς μισθωτὲς του, μετατοπίζοντάς τους σὲ διαμερίσματα ἄλλων ἀκινήτων τοῦ Ἰνστιτούτου ποὺ πετύχαμε νὰ ἐλευθερώσουμε, ὥπως τὸ διαμέρισμα τοῦ δευτέρου ὀρόφου τοῦ ἀκινήτου Castello 3603, ποὺ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ τὸ ἐπισκευάσαμε, προσθέτοντας καὶ νέα ἐγκατάσταση λουτροῦ.

Ἐπειδὴ ἡ στέγη τοῦ ἀκινήτου Castello 5285 ἦταν ἐτοιμόρροπη, ἀναγκαστήκαμε νὰ τὴν στερεώσουμε καὶ νὰ τὴν ἐπισκευάσουμε γιὰ λόγους ἀσφαλείας.

Στὴ Φλαγγίνειο Σχολὴ (ἔδρα τοῦ Ἰνστιτούτου) ἐπισκευάσαμε τὶς ὑδρορροὲς τῆς στέγης καὶ τὴν εὐρύχωρη ταράτσα, ποὺ ἄφηνε τὴν ὑγρασία νὰ διαρρέει στὸ ἐσωτερικόν. Στὸ ἰσόγειο θυρωρεῖο ἀπομονώσαμε ἐπίσης τὴν ὑγρασία χρησιμοποιώντας εἰδικὸ ὕλικόν.

Στὸ Campo dei Greci, κατὰ μῆκος τῆς πρόσοψός του πρὸς τὸ κανάλι τῆς λιμνοθάλασσας, εἶχαν ἀποκολληθεῖ καὶ πέσει στὸ κανάλι ἀρκετὲς μεγάλες τετράγωνες πέτρες τῶν θεμελίων. Τὶς ἀντικαταστήσαμε μὲ νέες, γιὰ νὰ διασφαλίσουμε τὴ στερεότητα τοῦ Campo. Ἐπίσης ἀντικαταστήσαμε τοὺς δυὸ μεγάλους πασσάλους μπροστὰ ἀπὸ τὴν κεντρικὴ θαλάσσια θύρα τοῦ Campo, ποὺ χρησιμεύουν γιὰ τὴν πρὸσδεση τῶν πλωτῶν μέσων καὶ ποὺ εἶχαν ἐντελῶς διαβρωθεῖ ἀπὸ τὴν ὑγρασία, μὲ νέους.

Ἐφέτος συμπληρώθηκε καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν νέων παραθυροφύλλων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, πὺν τὴν ἀρχίσαιμε πέρυσι. Συμπληρώθηκε ἐπίσης ἡ ἐπισκευὴ τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοιμητηρίου τοῦ San Michele.

Στὴν Φλαγγίνειο Σχολὴ ἀντικαταστήσαμε τὶς παλιὰς τηλεφωνικὰς ἐγκαταστάσεις, πὺν ἀπὸ καιρὸ ἦταν ἀνεπαρκεῖς καὶ ἐλαττωματικὰς, μὲ νέες, προσθέντας καὶ δεύτερη γραμμὴ γιὰ τὶς αὐξημένες ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκες. Γιὰ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ἰνστιτούτου ἀγοράσαμε νέα μεταλλικὴ δελτιοθήκη μὲ δεκαπέντε συρτάκια, γιὰτὶ εἶχε δημιουργηθεῖ ἀδιαχώρητο στὰ δελτία μὲ τὴ συνεχῆ αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ των. Τέλος, στὴν ἀποθήκη τοῦ Ἰνστιτούτου κατασκευάσαμε καὶ νέα ξύλινα ράφια, μήκους 4,60 καὶ ὕψους 2,60 μέτρων, γιὰ νὰ τοποθετήσουμε τὰ ἀντίτυπα τῶν νέων μας ἐκδόσεων.

Δ'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

Χωρὶς κάμψη συνεχίστηκε καὶ κατὰ τὸ 1979 τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ Ἰνστιτούτου, ὅπως δείχνει ὁ ἀκόλουθος ἀπολογισμὸς του κατὰ τομεῖς.

1) ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ

Τρεῖς ἀπὸ τοὺς παλιοὺς ὑποτρόφους ἐρευνητὲς τοῦ Ἰνστιτούτου ἐξακολούθησαν νὰ ἐργάζονται σ' αὐτὸ κατὰ τὸ μεγαλύτερο διάστημα τοῦ ἔτους 1979: α) ἡ δεσποινὶς Νίκη Τσελέντη, β) ἡ κυρία Κατερίνα Βασιλείου, τὸ γένος Ζαρίδη καὶ γ) ἡ κυρία Εἰρήνη Βλαχάκη. Ἡ πρώτη ἀναχώρησε στὶς 30 Αὐγούστου, χωρὶς νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁλόκληρο τὸ δεύτερο χρόνον πὺν τῆς εἶχε δοθεῖ ὡς παράταση τῆς ὑποτροφίας της. Ἡ δεύτερη, ἀφοῦ ἔληξε ἡ ὑποτροφία της στὶς 20 Ἰουνίου, χωρὶς ν' ἀνανεωθεῖ, πῆρε τὴν ἄδεια νὰ παραμείνῃ στὸ Ἰνστιτούτο δυὸ ἀκόμη μῆνες, γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἐργασία της καὶ ἔπειτα ἀπεχώρησε. Ἐπειδὴ ὅμως κατοικεῖ μὲ τὸ σύζυγόν της στὴν Πάδοβα, ἐξακολουθεῖ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ἐργάζεται στὸ Ἰνστιτούτο. Ἡ τρίτη, πὺν εἶχε πάρει ἀνανέωση τῆς ὑποτροφίας της γιὰ δεύτερον χρόνον (ἀπὸ τὶς 3 Δεκεμβρίου 1978), ἀλλὰ εἶχε διακόψει προσωρινὰ γιὰ λίγον καιρὸ γιὰ λόγους ὑγείας, παίρνοντας σχετικὴ ἄδεια, ἐργάστηκε ἀπὸ τὶς 15 Μαρτίου, ὅποτε ξαναγύρισε, ὡς τὸ τέλος τοῦ χρόνου. Στοιὺς παλιοὺς αὐτοὺς ὑποτρόφους ἦρθαν νὰ προστεθοῦν καὶ δ) ὁ κ. Ἀντώνιος Πάρδος, πτυχιούχος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς (Τμήματος Ἱστορικοῦ καὶ Ἀρχαιολογικοῦ) τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ε) ὁ κ. Ἰωάννης Μαυρομάτης, πτυχιούχος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς (Τμήματος Μέσων καὶ Νέων Ἑλληνικῶν Σπουδῶν) τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, πὺν πέτυχαν τὸν Ἰανουάριον στὸ διαγωνισμὸ τῆς

Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Θὰ μιλήσουμε παρακάτω γιὰ τὴν ἐργασία τοῦ καθενὸς ἀπὸ τοὺς πέντε αὐτοὺς ὑποτρόφους ἐρευνητές :

α) Ἡ δεσποινὶς Νίκη Τσελέντη ἐξακολούθησε καὶ ἐφέτος νὰ συγκεντρώνει ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ἰνστιτούτου πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὸ θέμα τῆς διδακτορικῆς τῆς διατριβῆς ποὺ ἔχει τὸν τίτλο «*Στοιχεῖα γιὰ ἔργα τέχνης καὶ Ἑλληνες καλλιτέχνες ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας*». Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ 1) Συμπλήρωσε τὴ μελέτη τῶν λυτῶν εὐρετηρίων τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῆς Ἀδελφότητος, μετέγραψε τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ καί, συγκρίνοντάς τα μὲ τὰ εὐρετήρια τῶν Registri, ἑταύτισε μερικὰ μὲ αὐτὰ καὶ ἀξιολόγησε τὰ ὑπολοιπα. 2) Μελέτησε τὶς σειρὲς τῶν φακέλων Commissarie e legati (φάκ. ἀριθ. 1 - 201), Atti e scritture (φάκ. ἀριθ. 202 - 219), Capitali di Zecca (φάκ. ἀριθ. 279 - 338). 3) Ἐρεύνησε τὰ ταμιακὰ βιβλία Reg. 9 (1601 - 1637), Reg. 11 (1666 - 1696) καὶ Reg. 12 (1697 - 1734). 4) Μελέτησε τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν τῆς Ἀδελφότητος Reg. 194 - 198 (Capitolari VII - XI).

Ἀπὸ τὶς πηγὲς αὐτὲς συγκέντρωσε πληροφορίες γιὰ τὴ συντήρηση εἰκόνων καὶ τοιχογραφιῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, γιὰ δωρεὲς εἰκόνων ἀπὸ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος πρὸς αὐτήν, γιὰ τὴ δράση Ἑλλήνων ζωγράφων μέσα στὴν Ἀδελφότητα καὶ γιὰ δαπάνες γιὰ τὴν κατασκευὴ πολύτιμων ἱερῶν σκευῶν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, συνέχισε τὴ βιβλιογραφικὴ τῆς ἐνημέρωση στὶς βιβλιοθήκες τῆς Βενετίας καὶ ἐργάστηκε γιὰ λίγο καὶ στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα. Τέλος, ἐξακολούθησε τὸ ἔργο τοῦ προσωρινοῦ βιβλιοθηκαρίου τοῦ Ἰνστιτούτου ὡς τὸ Φεβρουάριο.

Ἐλπίζουμε πὼς ἡ δεσποινὶς Τσελέντη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῆς στὴν Ἑλλάδα θὰ μπορέσει, μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ συγκέντρωσε, νὰ συντάξει καὶ νὰ παρουσιάσει τὴ διατριβὴ τῆς, ποὺ ἔχει θέμα τόσο ἐνδιαφέρον.

β) Ἡ κυρία Κατερίνα Ζαρίδη - Βασιλείου συνέχισε καὶ ἐφέτος τὴ συγκέντρωση ὕλικου γιὰ τὴν ἐτοιμασίαν τῆς διατριβῆς τῆς ποὺ ἀναφέρεται στὸ βενετικὸ τυπογραφεῖο ἑλληνικῶν βιβλίων τοῦ Νικολάου Σάρου καὶ διαδοχικὰ τοῦ Ἀντωνίου Βόρτολι κατὰ τὸ 17^ο καὶ 18^ο αἰῶνα.

Στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ἐρεύνησε τὶς σειρὲς: 1) Riformatori dello studio di Padova (b. 284, 287 - 305, 350, 352, 364, 365, 367, 372, 375 καὶ 378), ὅπου ἀναζήτησε τὶς ἄδειες γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν βιβλίων τοῦ τυπογραφείου αὐτοῦ. — 2) Notatorio dei Capi del Consiglio dei X, τῶν ἐτῶν ποὺ ἐνδιαφέρουν τὸ θέμα τῆς. — 3) Inquisitori di Stato (b. 1026 καὶ 1040). — 4) Se-

nato Mar (reg. 101).— 5) Inquisitorato alle Arti (b. 63, 164, 165, 168 και 169).— 6) Provveditori agli Ospitali e Luoghi Pii (b. 157).— 7) Provveditori alla Sanità (b. 164, 174).— 8) Provveditori sopra feudi (b. 740, 1072, 1073, 1075, 1076, 1151, 1152 και 1159).

Στὸ Μουσεῖο Correr μελέτησε τὸν Codice Cicogna, Mariegola 119, ὅπου βρῆκε πληροφορίες γιὰ τὸ Σάρο καὶ τὸ Βόρτολι ὡς μέλη τῆς συντεχνίας τῶν τυπογράφων τῆς Βενετίας. Ἐκαμε ἐπίσης παραβολὴ τοῦ κώδικα αὐτοῦ μὲ τὸν κώδικα Marc. Ital. VII, 2040 (8481). Ἀποδελτίωσε ἀκόμη τὶς ἀποφάσεις καὶ τοὺς νόμους ποὺ ἀφοροῦσαν τῇ συντεχνίᾳ αὐτῇ.

Στὸ Παλαιὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου ἐρευνῆσε τὰ Reg. 191-195 (= Capitolari IV-VIII) καὶ τοὺς φακέλους λυτῶν ἐγγράφων ἀριθ. 71, 112, 150, 152, 158, 161, 162, 207-209, 215, 515, 754 καὶ 757-758. Στὴν Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκῃ τῆς Πάδοβας ἄρχισε νὰ ἐρευνᾷ γιὰ ἄγνωστες τυχὸν ἐκδόσεις τοῦ τυπογραφείου ποὺ τὴν ἀπασχολεῖ.

Ἐξ ἄλλου ἐτοίμασε μικρὴ μελέτῃ γιὰ τὸν Κρητικὸ λόγιον τοῦ 16ου αἰ. Βίκτωρα Μεσέρη. Τέλος παρακολούθησε τὰ μαθήματα τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Σχολῆς Παλαιογραφίας, Ἀρχαιονομίας καὶ Διπλωματικῆς στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας.

Ἡ κυρία Ζαρίδῃ - Βασιλείου ὁλοκλήρωσε ἔτσι σχεδὸν τὴν ἐρευνά της καί, παρ' ὅλο ποὺ δὲν ἀποκλείεται νὰ ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἄλλο ἄγνωστο ὑλικό, ὅμως μπορεῖ καὶ μὲ ὅσο συγκέντρωσε νὰ προχωρήσει στὴ σύνταξιν τῆς διατριβῆς της.

γ) Ἡ κυρία Εἰρήνῃ Βλαχάκη, ποὺ ξαναγύρισε μετὰ τὴν προσωρινὴ διακοπὴ τῆς ὑποτροφίας της ποὺ ζήτησε γιὰ 3 1/2 μῆνες (3 Δεκεμβρίου 1978 - 14 Μαρτίου 1979) καὶ ξανάρχισε τὴν ἐργασία στὸ Ἰνστιτούτο ἀπὸ 15 Μαρτίου καὶ ἐξῆς, συνέχισε ἀποδοτικὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ ὑλικοῦ τῆς διδακτορικῆς της διατριβῆς ποὺ ἔχει θέμα τὴν κρητικὴ ἐπανάσταση τοῦ Ἀλεξίου Καλλέργη.

Γιὰ νὰ συμπληρώσει τὴν ἐρευνα τῶν χρονογραφικῶν πηγῶν, μελέτησε τὶς ἀνέκδοτες χρονογραφίες τῶν Gasparo Zancaruolo (Cod. Marc. Ital. VII, 1274 - 1275 = 9274 - 9275) καὶ Nicolò Trevisan (Cod. Marc. Ital. VII, 519 = 8438). Ἐξέτασε ἐπίσης τὸ ἔργο τοῦ Gianantonio Muazzo γιὰ τὶς εὐγενεῖς οἰκογένειες τῆς Κρήτης (Cod. Marc. Ital. VII, 124=7421 καὶ 196=8758), στὶς ὁποῖες ἀνῆκε καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν Καλλέργηδων, καὶ ἀντίγραψε τὰ σχετικὰ γενεαλογικὰ δένδρα.

Στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας μελέτησε, ἀπὸ τὴ σειρὰ Archivio del Duca di Candia, τὶς δεσμίδες 53, 54, 76-90 καὶ 94, ποὺ περιέχουν ὑλικό γιὰ

τούς εὐγενεῖς Βενετούς τῆς Κρήτης. Ἀπὸ τὶς δεσμίδες ὅμως αὐτὲς μόνο στὴν ὑπ' ἀριθ. 53 βρῆκε πληροφορίες γιὰ τὸν Ἀλέξιο Καλλέργη. Ἀπὸ τὴ δεσμίδα 3 τοῦ Ἀρχείου Grimani ἀντλήσε ἐπίσης στοιχεῖα γιὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Βενετοκρατίας στὴν Κρήτη. Βρῆκε καὶ μεταφράσεις τῆς περιφημῆς συνθήκης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Καλλέργη (1299) στὰ ἰταλικά, καθὼς καὶ ἀντίγραφά της στὰ λατινικά, σὲ χειρόγραφα τοῦ Μουσείου Correr.

Ἐπεκτείνοντας τὴν ἔρευνά της καὶ σὲ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἀλεξίου Καλλέργη (κυρίως στοὺς γιούς του), ἐρευνήσε συστηματικὰ τοὺς ἀκόλουθους νοταρίους τῆς Κρήτης: Benedetto de Milano (b. 142), Avanzo Peselli (b. 245), Andrea Bellamor (b. 9), Donato Fontanella (b. 97), Alberto Mazza (b. 295), Giovanni Similante (b. 244), Antonio Rodolfo (b. 295), Andrea Negri (b. 178), Giorgio Siligardo (b. 244), Nicolò Gradenico (b. 244), Alberto Palamonte (b. 295), Giorgio de Milano (b. 142 καὶ 295), Giovanni Torcello (b. 295), Pietro Longo, Tito Pena καὶ Bentivegna Traversario (b. 295).

Μὲ τὴν ἔρευνα αὐτὴ συγκέντρωσε ἀρκετὸ ἀνέκδοτο ὕλικὸ τῆς σύγχρονης μὲ τὸν Καλλέργη ἐποχῆς, ποὺ φωτίζει πολλὰ σημεῖα τῆς ζωῆς του, δὲν ἀναφέρεται ὅμως δυστυχῶς στὴν ἐπαναστατικὴ του δραστηριότητα. Ἡ ἔρευνα πρέπει νὰ συνεχιστεῖ.

Ἐξ ἄλλου ἡ κυρία Βλαχάκη ἐτοίμασε μικρὸ μελέτημα γιὰ τὴν ἐπιγραφή τῆς κρητικῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας τῆς Πισκοπιανῆς, ποὺ δημοσιεύεται στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων». Ἐτοιμάζει ἐπίσης ἄλλη μελέτη, βασισμένη σὲ ἀρχεῖα ἐγγράφα, γιὰ τὴ διαμάχη τοῦ ὁρθόδοξου καὶ λατινικοῦ κλήρου τὸ 16ο αἰ. στὴν Κέρκυρα.

Κατὰ τὴ διάρκεια ταξιδιοῦ της στὴν Κρήτη, ἐφωτοτύπησε τὰ ἐγγράφα τῆς Μονῆς Ἀγκαράθου ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς Μονῆς μὲ τὸ σκοπὸ νὰ τὰ ἐκδώσει, συμπληρώνοντάς τα μὲ παλιότερα ἐγγράφα γιὰ τὴν ἴδια Μονὴ ποὺ σώζονται στὸ Παλαιὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου.

Τέλος, παρακολουθεῖ γιὰ τελευταῖο χρόνον τὴ Σχολὴ Παλαιογραφίας, Ἀρχειονομίας καὶ Διπλωματικῆς τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων τῆς Βενετίας.

Ἡ κυρία Βλαχάκη, μὲ τὴν εὐσυνειδησία καὶ τὴν ἀφοσίωσή της στὴν ἔρευνα, ἐλπίζουμε πὼς, παρ' ὅλες τὶς δυσκολίες ποὺ παρουσιάζει τὸ θέμα της, θὰ μπορέσει νὰ καταλήξει σὲ ἐνδιαφέροντα εὐρήματα καὶ συμπεράσματα.

δ) Ὁ κ. Ἀντώνιος Πάρδος, ποὺ ἔφτασε στὴ Βενετία στὶς 5 Μαρτίου, ἀφοῦ προσαρμόστηκε καὶ κατατοπίστηκε σχετικὰ μὲ τὴ λειτουργία τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τὴ χρησιμοποίησιν τῶν ἀρχείων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος,

διάλεξε, μὲ τὴ συγκατάθεσή μου, ὅστερα ἀπὸ δοκιμὲς καὶ ἀναζητήσεις, ὡς θέμα τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς τὸ δουλεμπόριο τῶν Ἑλλήνων στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Συγκέντρωσε τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία στὴ Βενετία καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ μελέτησε ἤδη ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα ποὺ ἀναφέρονται στὸ θέμα του.

Ὁ κ. Πάρδος ἔχει σκοπὸ νὰ περιγράψει στὴν ἐργασία του ὅλες τὶς διαδικασίες, ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς σύλληψης τοῦ σκλάβου μέχρι τὴν ἀπελευθέρωσή του, νὰ καθορίσει τὴν οἰκονομικὴ του σημασία καὶ τὴν κοινωνικὴ καὶ νομικὴ του θέση καὶ νὰ μελετήσει τοὺς θεσμοὺς ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ σκλαβιά (πειρατὲς - κοιρσά-ρου, δουλέμποροι, σκλαβοπάζα, θρησκευτικοὶ καὶ κρατικοὶ ὀργανισμοὶ ἀπελευθέρωσης τῶν σκλάβων). Ἐξ αἰτίας τοῦ ὄγκου τοῦ ὕλικου, ἀναγκάστηκε νὰ τάξει ἀφετηρία τῆς ἐρευνᾶς του τὸ 1669 (τὸ τέλος τοῦ μεγάλου τουρκοβενετικοῦ πολέμου γιὰ τὴν Κρήτη), δὲν ἔχει ὅμως ἀκόμη καταλήξει σὲ ποιά χρονολογία θὰ τὴν τερματίσει. Πάντως, ἡ περίοδος ποὺ διάλεξε εἶναι δυνατὸ νὰ θεωρηθεῖ ἀντιπροσωπευτικὴ καὶ πρόσφορη, γιατί ἡ πειρατεία τότε βρίσκεται σὲ μεγάλη ἔξαρση στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, τὸ δουλεμπόριο ἀνθεῖ σημαντικὰ καὶ οἱ θεσμοὶ ἀπελευθέρωσης τῶν σκλάβων λειτουργοῦν ἐντατικά. Ὑπάρχουν στὴν περίοδο αὕτη καὶ Ἕλληνες πειρατὲς (ὡς τὶς ἀρχὲς τοῦ 17^{ου} αἰ. ἀπαντοῦσαν μόνο ὡς μέλη ξένων πειρατικῶν πληρωμάτων), καθὼς καὶ Ἕλληνες δουλοκτῆτες. Σὲ περιοχὲς ὅπου ἡ κυριαρχία τῶν Τούρκων ἦταν σκιώδης, διαπιστώνεται ἄσκησις δουλεμπορίου ἀπὸ Ἕλληνες. Τέλος, στὴν περίοδο αὕτη, ὁ σκλάβος παύει νὰ ἔχει ἀξία μόνο ὡς μέσο παραγωγῆς ἐργασίας καὶ μετατρέπεται σὲ χρηματικὸ ἀγαθό, ποὺ ἐξαργυρώνεται μὲ τὴν ἐπιδιωκόμενη ἐξαγορά του.

Ἀρχίζοντας τὴ συλλογὴ τοῦ ὕλικου του ὁ κ. Πάρδος ἐρεῦνησε ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας τὶς ἀκόλουθες σειρὲς μὲ πολὺ ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα :

1) *Provveditori sopra ospedali e luoghi pii e riscatto schiavi* (b. 59, 60, 98, 99, 102, 103, 105-107, 116, 117, 142-144, 163 καὶ 164). Τὸ ὕλικό ποὺ συγκέντρωσε προσφέρει ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς λειτουργίας τῆς ὑπηρεσίας ποὺ μὲ κληροδότημα τοῦ Θωμᾶ Φλαγγίνη, ἀπὸ τὸ 1662 καὶ ἔπειτα, ἀπελευθέρωνε καὶ Ἕλληνες σκλάβους.— 2) *Senato Secreta, Dispacci Costantinopoli* (Filze 153-163) καὶ *Rubricari* (D 31, 32, 34-38). Ἡ σειρά αὕτη προσφέρει ποικίλες πληροφορίες γιὰ τὶς ἀμοιβαῖες ἀνταλλαγὰς σκλάβων μεταξὺ Βενετίας καὶ Τουρκίας καὶ γιὰ τὴν πειρατεία.— 3) *Bailo a Costantinopoli* (b. 118 καὶ 119, ἡ ἔρευνα συνεχίζεται).— 4) *Provveditori da Terra e da Mar* (b. 1147).— 5) *Provveditor Generale da Mar* (Filza 960).— 6) *Capi del Consiglio dei*

X, Lettere di Rettori ed altre cariche (b. 296).— 7) Miscellanea Codici II (Reg. 41-43).— 8) Notai di Venezia, Francesco Velano (Filze 13604-13606).

Ἀπὸ τὴ μελέτῃ τῶν σειρῶν αὐτῶν ὁ κ. Πάρδος συγκέντρωσε καὶ ποικίλο ὕλικὸ γιὰ ἄλλα θέματα, ποὺ σκοπεύει νὰ παρουσιάσει στὸ μέλλον.

Φυσικά, τοῦ μένουν ἀκόμη νὰ ἐρευνήσει πολλὲς ἄλλες σειρές, ἐργασία ποὺ τὴν ἔχει ἀπὸ τῶρα προγραμματίζει.

Στὸ Museo Correr μελέτησε φακέλους ἀπὸ τὴ σειρὰ Cicogna (χφ 855) καὶ Morosini - Grimani (b. 515, 536, 546).

Στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκῃ μελέτησε τοὺς Cod. Marc. Ital. VII, ἀριθ. 643 (8062) καὶ 923 (7800).

Τέλος, στὸ Παλαιὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου, μελέτησε τὸ Reg. 71, ποὺ περιέχει τρία τευχίδια (α-γ) μὲ ἀναγραφὴ ἐλεημοσυνῶν σὲ σκλάβους, καθὼς καὶ τοὺς φακέλους 158-162, 165-167 καὶ 170-172 ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία τοῦ οἴκου Σελέκη-Σάρου.

Ἐξ ἄλλου ὁ κ. Πάρδος ἐτοιμάζει τὴ σύνταξιν ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῶν πρώτων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας (1498-1530) μὲ βάση τὸ Registro 129 τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχείου, ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων».

Ἀπὸ τὸ Νοέμβριο τοῦ 1979 ἄρχισε τὴν παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων τοῦ πρώτου ἔτους τῆς Σχολῆς Παλαιογραφίας, Ἀρχειονομίας καὶ Διπλωματικῆς στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας.

Ὁ κ. Πάρδος, φιλότιμος, ἐργατικὸς καὶ συγκροτημένος ἐρευνητής, ἐλπίζουμε πὼς θὰ παρουσιάσει ἐργασία καὶ ποιοτικὰ καὶ ποσοτικὰ σημαντικὴ.

ε) Ὁ κ. Ἰωάννης Μαυρομάτης, ποὺ ἦρθε στὸ Ἰνστιτούτο τὴν 1η Μαΐου, εἶχε ἤδη ἐπιλέξει τὸ θέμα τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς ποὺ εἶναι: «Οἱ ἰταλικὲς πηγὲς τοῦ Ἑρωτοκρίτου». Πρόκειται γιὰ θέμα ποὺ ἔχει πολὺ συζητηθεῖ, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἔχει ἀκόμη διαφωτιστεῖ. Ὁ κ. Μαυρομάτης ἔχει τὴν πρόθεσιν νὰ ἐξετάσῃ τὴ σχέση τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ Κορνάρου μὲ ὅλες τὶς ἰταλικὲς διασκευές, πεζοὺς καὶ ἑμμετρος, καὶ τὴ λατινικὴ μετάφρασιν τοῦ γαλλικοῦ μυθιστορήματος τοῦ Pierre de la Cypède «Paris et Vienne», ποὺ εἶναι τὸ ἀρχικὸ πρότυπο, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ καθορίσῃ τὴν ἀμεση πηγὴ.

Ἡ ἐργασία του στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλες τὶς βιβλιογραφικὰς ἀναγραφὰς τῶν ἰταλικῶν αὐτῶν διασκευῶν, συμπληρώνοντας τὸν πρῶτο (ἀτελῆ) κατάλογο ποὺ εἶχε καταρτίσει. Ἡ ἐρευνὰ του ἀποβλέ-

πει καὶ στὸ νὰ ἐπισημάνει ἐκδόσεις τυχὸν ἀβιβλιογράφητες καὶ ἐπεκτείνεται καὶ σὲ χειρόγραφα ἀκόμη τῶν διασκευῶν αὐτῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἤδη ὁ κ. Μαυρομάτης ἐνετόπισε μερικὰ ἐντελῶς ἄγνωστα στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη. Φυσικά, τὴ συγκριτικὴ ἐργασία τῶν βασικῶν κειμένων, ποὺ τὴν εἶχε ἤδη ἀρχίσει, τὴ συνέχισε καὶ ἐδῶ.

Γιὰ νὰ ἐπωφεληθῇ ὅμως καὶ ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τῶν βενετικῶν ἀρχείων, ποὺ ἐνδέχεται νὰ προσφέρουν ἀποκαλυπτικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ Βιτσέντζο Κορνάρο, τὸν ποιητὴ τοῦ «Ἐρωτοκρίτου», γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ γνώσεις μας εἶναι τόσο λιγοστές, στράφηκε στὴ συστηματικὴ ἔρευνα τῶν ἀρχείων καὶ συγκεκριμένα τῆς σειρᾶς τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης στὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας. Ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς νοταρίους τῆς Σητείας καὶ Ἱεραπέτρας, ἐξέτασε ὡς τώρα τὰ κατὰστίχα τῶν νοταρίων: Bernardino Gavalà (1475-1481, b. 116), Giovanni Olocalo (1524-1538, b. 188), Domenico Missini (1532-1572, b. 116), Giacomo Bursella (1535-1541, b. 16), Francesco Mauriani (1538-1549, b. 168), Marco Caliva (1567-1591, b. 38), Nicolò Franceschi (1570-1578, b. 98), Costantino Melissinò (1577-1625, b. 176), Camillo Stratigò (1582-1614, 251), Manea Fietto (1583-1606, b. 99, 174), Giorgio Caliva (1587-1608, b. 41), Marco Trialoni (1588-1611, b. 276), Nicolò Vlastò (1588-1633, b. 285), Marco Paulin (1589-1610, b. 209), Giovanni Curini (1590-1635, b. 43), Giovanni Selvo (1593-1635, b. 271), Giovanni (da) Molin (1594-1595, b. 176), Andrea Servò (1594-1604, b. 257), Costantino Arvaso (1595-1619, b. 6), Marco Sguro (1596-, b. 257), Pasquale Turco (1596-1617, b. 277), Costantino Violino-Zamofili (1599-1639, b. 289, 290), Antonio Colonna (1602-1607, b. 48), Nicolò Patena (1602-1612, b. 215), Bartolomeo Vlastò (1602-1640, b. 292), Carlo Carrara (1604-1615, b. 49), Giorgio Sapsò (1607-1613, b. 258), Cesare Spin (1609-1613, b. 258), Michele Petromicalo (1609-1615, b. 216), Orazio Polinà (1635-1641, b. 216).

Ἡ ἔρευνα αὐτὴ ἔφερε σὲ φῶς πολλὰ καὶ σημαντικὰ νέα στοιχεῖα γιὰ τοὺς Κορνάρους τῆς Σητείας τὸν 16^ο καὶ 17^ο αἰῶνα. Ὡς τώρα βρέθηκαν τέσσερις ὁμώνυμοι Βιτσέντζοι Κορνάροι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μάλιστα οἱ δυὸ ἔχουν καὶ τὸν τίτλο τοῦ «εὐγενέστατου». Ἀπομένει νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἔρευνα τῶν νοταρίων τῆς Σητείας, γιὰ νὰ ἀρχίσει ἡ ἔρευνα τῶν νοταρίων τοῦ Χάνδακα, ποὺ εἶναι πολυαριθμότεροι καὶ σπουδαιότεροι (ἀπ' αὐτοὺς μόνο λίγους ἐξέτασε συμπτωματικὰ ὁ κ. Μαυρομάτης) καὶ γι' αὐτὸ ὑπάρχουν πολλὲς ἐλπίδες νὰ βρεθοῦν θετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν ποιητὴ τοῦ «Ἐρωτοκρίτου», ποὺ παντρεύτηκε στὸ Χάνδακα.

Ἀπὸ τὸ νέο ὕλικὸ πὺν βρῆκε ὧς τώρα ὁ κ. Μαυρομάτης, ἐτοίμασε ἐργασία μὲ τὸν τίτλο «Ἑλληνικὰ ἔγγραφα, δωρητήριον καὶ διαθήκες τῆς μητέρας, τῆς κόρης καὶ τῆς ἐγγονῆς τοῦ Βιτσέντζου Κορνάρου τοῦ Ἰακώβου» πὺν θὰ δημοσιευτεῖ στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων».

Ἡ παραπάνω συστηματικὴ ἔρευνα τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης πρόσφερε τὴν εὐκαιρίαν στὸν κ. Μαυρομάτη νὰ ἐπισημάνει ἐπίσης νέο ποικίλον ὕλικὸ πὺν ἀναφέρεται στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τοῦ νησιοῦ (πρωτοπαπάδες, πρωτοψάλτες καὶ μοναστήρια τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης), σὲ ἄγνωστους Κρητικὸς ζωγράφους κλπ. Ἦδη ἀπὸ τὸ ὕλικὸ αὐτὸ σχεδιάζει τὴν ἔκδοση τῶν ἐγγράφων τοῦ πρώτου σωζόμενου σταῖ ἑλληνικὰ νοταρίου τῆς Ἱεράπετρας Ἰωάννη Ὀλοκάλου (1524 - 1538, b. 188), πὺν ἔχει ἤδη ἀρχίσει νὰ τὰ μεταγράφει.

Ἐξ ἄλλου ὁ κ. Μαυρομάτης ἐτοιμάζει ἔκδοση τῶν ἐπιγραμμάτων τοῦ Ἀλεξάνδρου Χαρωνίτη ἀπὸ τὸν κώδικα Morosini - Grimani 145 τοῦ Museo Correr. Ἀσχολεῖται ἐπίσης μὲ τὴ μελέτη τοῦ ἀνέκδοτου ἔργου τοῦ Βαρθολομαίου Cagnola γιὰ τὴν κατάληψη τοῦ Ρεθύμνου ἀπὸ τοὺς Τούρκους πὺν σώζεται στὸν κώδικα Marc. Ital. XI, 91 (6809), ὧς τώρα ἀμελέτητο.

Ὁ κ. Μαυρομάτης, συγκροτημένος καὶ φιλόπονος ἐρευνητής, πὺν ἔχει ἤδη δημοσιεύσει φιλολογικὲς ἐργασίες, ἐλπίζουμε πὺς καὶ τὴ διδακτορικὴ του διατριβὴ θὰ μπορέσει νὰ ἐτοιμάσει καὶ ἄλλο σημαντικὸ ὕλικὸ νὰ συγκεντρώσει καὶ νὰ παρουσιάσει.

2) ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Παρακάτω θὰ ἀναφέρουμε τὴν ἐργασία τῶν φιλοξενουμένων τοῦ Ἰνστιτούτου, τακτικῶν καὶ ἔκτακτων, Ἑλλήνων καὶ ξένων καὶ θὰ σημειώσουμε τοὺς κυριότερους ἐπισκέπτες τοῦ 1979.

I. α) Ὁ κ. Ἰωάννης Σπαθαράκης, διδάκτωρ τοῦ Ὀλλανδικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Leiden καὶ γνωστὸς γιὰ τὶς δημοσιευμένες ἐργασίες του πὺν ἀναφέρονται σὲ μικρογραφίες βυζαντινῶν χειρογράφων, προσκλήθηκε, ὕστερα ἀπὸ πρότασή μου, ἀπὸ τὴν Ἐποπτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἰνστιτούτου γιὰ τρεῖς μῆνες γιὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς ἔκδοσης τοῦ εἰκονογραφημένου ἑλληνικοῦ χειρογράφου 479 τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης πὺν περιέχει τὰ «Κυνηγετικά» τοῦ Ψευδο-Ὀππianoῦ (11ου αἰ.). Ὁ κ. Σπαθαράκης ἔμεινε στὸ Ἰνστιτούτο τοὺς μῆνες Μάιο καὶ Ἰούλιο, ἐνῶ τὸ μῆνα Ἰούνιο ἐργάστηκε στὴ Ρώμη γιὰ τὴ συμπλήρωση τῶν ἐρευνῶν του. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του στὸ Ἰνστιτούτο ἀσχολήθηκε μὲ τὴν κωδικολογικὴ ἀνάλυση, ἀπὸ αὐτοψία, καὶ τὴν ἐκτενῆ περιγραφὴ τοῦ χειρογράφου.

Ἰδιαίτερα τὸν ἀπασχόλησε ἡ περιγραφή τῶν 150 μικρογραφιῶν τοῦ σὲ συσχετισμῷ πρὸς τὸ κείμενο τοῦ Ὀππιανοῦ. Ἔτσι διαπίστωσε ὅτι ἓνα μέρος τῶν παραστάσεων ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ κείμενο ποὺ συνοδεύουν καὶ ἐπομένως μπορεῖ νὰ ζωγραφίστηκαν εἰδικὰ γιὰ τὰ «Κυνηγετικά». Ἀλλες ὅμως παραστάσεις περιέχουν περισσότερες λεπτομέρειες ἀπὸ τὸ κείμενο ἢ δὲν ἐξηγοῦνται μονάχα ἀπ' αὐτό, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἀντιγράφηκαν ἀπὸ ἄλλα ἔργα τέχνης. Ὁ κ. Σπαθαράκης ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴ στυλιστικὴ μελέτη τῶν μικρογραφιῶν. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς του στὴ Ρώμη, μελέτησε κυρίως στὶς βιβλιοθηκὲς τῆς Βρετανικῆς Σχολῆς, τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τῆς Βατικανῆς. Γιὰ νὰ συγκεντρώσει ὑλικὸ σχετικὸ ἢ παράλληλο μὲ τὸ θέμα του, ἐπισκέφτηκε πολλὰ μουσεῖα καὶ συλλογές, ὅπως τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ Capitolino, τῆς Villa Albani, τῆς Villa Borghese καὶ διαφόρων ἐκκλησιῶν τῆς Ρώμης, καθὼς καὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ μουσεῖα τῆς Φλωρεντίας, τῆς Ραβέννας καὶ τῆς Ἀκυλίας. Ἀναζήτησε στὶς συλλογές αὐτὲς νὰ βρεῖ κυνηγετικὲς σκηνές καὶ ἄλλα εἰκονογραφικὰ θέματα ποὺ περιέχονται καὶ στὸ χειρόγραφο τῆς Μαρκιανῆς, μελετώντας ψηφιδωτά, σαρκοφάγους καὶ γλυπτὰ ἄλλων κατηγοριῶν. Παράλληλα μελέτησε καὶ ἄλλα κείμενα σχετικὰ, κλασικῶν συγγραφέων, γιὰ νὰ τὰ συγκρίνει μὲ ἀντίστοιχες περικοπὲς τοῦ Ψευδο-Ὀππιανοῦ. Ἡ μελέτη αὐτὴ τὸν ὁδήγησε σ' ἓνα πρῶτο (προσωρινὸ) συμπέρασμα, ὅτι κυρίως ἀσυνήθιστες παραστάσεις ἢ σπάνια χωρία μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς συγκριτικὸ ὑλικὸ γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν πηγῶν τοῦ εἰκονογραφημένου ἀρχετύπου τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικα. Οἱ πρῶτες αὐτὲς παρατηρήσεις τοῦ κ. Σπαθαράκη δημοσιεύονται σὲ μελέτημά του στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων».

β) Ὁ κ. Νικόλαος Παναγιωτάκης, τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, προσκλήθηκε, μὲ πρότασή μου, γιὰ δευτέρη φορὰ (ἡ πρώτη ἦταν τὸ 1968) ἀπὸ τὴν Ἑποπτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἰνστιτούτου γιὰ δυὸ μῆνες καὶ ἤρθε καὶ ἐργάστηκε στὴ Βενετία ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου - 12 Δεκεμβρίου. Ὁ κ. Παναγιωτάκης, ἐξαίρετος καὶ ἐμπειρότατος ἐρευνητής, σημείωσε καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ, ὅπως καὶ τὴν πρώτη, σημαντικὲς ἐπιτυχίες στὶς ἐρευνές του. Ἀσχολήθηκε κυρίως μὲ τὴ διερεύνηση ἰδιαίτερα σημαντικοῦ θέματος, τῆς παρουσίας ὁπαδῶν τῆς Θρησκευτικῆς Μεταρρύθμισης στὸ Χάνδακα τῆς Κρήτης, γιὰ τὴν ὁποία γνωρίζαμε ὡς τώρα μόνο ὅσα ἀναφέρει συνοπτικότερα ὁ Ἑλβετὸς ἐπισκέπτης τοῦ νησιοῦ Πέτρος Villinger (1565 - 1568). Ὁ κ. Παναγιωτάκης εἶχε τὴν τύχη ν' ἀνακαλύψει, στὴ σειρὰ Santo Ufficio, Processi (b. 27 καὶ 159) τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων τῆς Βενετίας, ὁλόκληρο τὸ φάκελο τῆς ὑπόθεσης ποὺ μνημο-

νεύει ο Villinger. Συμπληρωματική έρευνα σε άλλες σειρές (κυρίως Consiglio dei Dieci, Parti Comuni και Parti Secrete, Capi del Consiglio dei Dieci, Dispacci και Notatorio) έφερε σε φως όλόκληρο τó ιστορικó τής δίκης και καταδίκης τριών κατοίκων του Χάνδακα ως Λουθηρανών (1568 - 1569). Στην υπόθεση αυτή πρωταγωνιστές από την πλευρά των «αίρετικών» ήταν ό γιατρός 'Ιωάννης Κασιμάτης, γνωστός λόγιος, ό επίσης γιατρός Μανοῦσος Μαράς, νεαρός απόφοιτος του Πανεπιστημίου τής Πάδοβας και γιός του γνωστοῦ νοταρίου του Χάνδακα Μιχαήλ Μαρά, και ένας 'Ιταλός γραμματοδιδάσκαλος (ό επιφανέστερος τής πόλης, όπως αναφέρεται), ό Francesco Gentile από τη Lucca. 'Από την πλευρά τής 'Ιερᾶς 'Εξέτασης πρωταγωνιστής ήταν ό καθολικός επίσκοπος Σητείας και τοποτηρητής του αρχιεπισκόπου Κρήτης Gasparo Viviani, επίσης γνωστός λόγιος, που ξεκίνησε τη δίωξη, προήδρευσε στη δίκη και καταδίκασε σε εξοντωτικές ποινές τους τρεις κατηγορουμένους: τόν Κασιμάτη σε ισόβια δεσμά και τόν Gentile σε δεκαετή φυλάκιση (και στους δυό στις φοβερές φυλακές τής Βενετίας), ενώ τόν Μαρά τόν παρέπεμψε δέσμιο, για να δικαστεί από την 'Ιερᾶ 'Εξέταση τής Βενετίας (που τόν δίκασε και τόν καταδίκασε σε πενταετή κάθειρξη). Τα έγγραφα των ανακρίσεων (στην περίπτωση του Μαρά χρησιμοποιήθηκαν και βασανιστήρια), των αποφάσεων, των αποκηρύξεων και των λοιπών δηλώσεων, οι εκθέσεις του Viviani, οι αναφορές και εκκλήσεις των καταδίκων, οι κατάλογοι των «αίρετικών» και μη αίρετικών βιβλίων και χειρογράφων που κατασχέθηκαν και ή επίσημη άλληλογραφία γύρω από την υπόθεση, που συναπαρτίζουν ένα όγκωδέστατο φάκελο 300 σελίδων, μάς αποκαλύπτουν όλες τις λεπτομέρειες τής δραματικής αυτής δίκης που συνετάραξε την Κρήτη. Τα έγγραφα αυτά, εκτός από τη σημασία που έχουν ως μαρτυρίες πρώιμης εμφάνισης των προτεσταντικών ιδεών στον έλληνικό χώρο, μάς παρουσιάζουν έναν όλόκληρο κόσμο, έντελως άγνωστο, που ούτε υποπτευόμαστε την ύπαρξή του στην Κρήτη του 16ου αιώνα. Μαζί με τις πληροφορίες για λογίους, δασκάλους, ίερωμένους και καλλιτέχνες, που μάς ήταν άγνωστοι ή ελάχιστα γνωστοί, τα έγγραφα αυτά μάς προσφέρουν μιᾶ μοναδική εικόνα του άνήσυχου Χάνδακα τής εποχῆς εκείνης, καθώς και τής ζωῆς των 'Ελλήνων σπουδαστών στην 'Ιταλία μέσα στο κλίμα τής 'Αντιμεταρρύθμισης. Πρόκειται για πακτωλό νέων ειδήσεων που πλουτίζουν τις γνώσεις μας για την πνευματική ζωή και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα στην Κρήτη του 16ου αιώνα.

Η σημαντικότερη προσωπικότητα στην υπόθεση αυτή ήταν ό 'Ιωάννης Κασιμάτης, πρωτανεψιός και προστατευόμενος του διάσημου Κρητικοῦ φιλόλογου Φραγκίσκου Πόρτου. Ο Κασιμάτης, από πλούσια άστική οίκογένεια του Χάν-

δακα, μᾶς ἦταν κυρίως γνωστὸς ἀπὸ τὴ μνεΐα του στὸ ἔργο τοῦ Lilio Gr. Giraldi «De Poetis Nostorum Temporum» (1551), ποὺ ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς νεότερους μελετητές, καὶ ἀπὸ τὰ λίγα ποὺ προσθέτει ὁ Legrand στὴν «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» του. Τὰ νέα στοιχεῖα ποὺ βρῆκε ὁ κ. Παναγιωτάκης γιὰ τὸ σημαντικὸ αὐτὸ Κρητικὸ διανοούμενο ρίχνουν ἄπλετο φῶς στὴν προσωπικότητά του ὡς λογίου καὶ ὡς ἀνθρώπου ποὺ οἱ πεπονηθεῖς του τὸν ὁδήγησαν σὲ τραγικὸ θάνατο (πέθανε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1571 μέσα στὶς φυλακὲς τῆς Βενετίας). Ὁ Κασσιμάτης εἶχε σπουδάσει ἱατρικὴ καὶ φιλοσοφία στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Φερράρας καὶ μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ θείου του συνδέθηκε μὲ τοὺς κύκλους τῆς αὐτῆς τῶν Este καὶ μὲ τοὺς διασημότερους λόγιους τῆς πόλης αὐτῆς. Φοιτητὴς ἀκόμη εἶχε ἀποκτήσει φήμη μὲ τὰ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ του συνθέματα στὴ Φερράρα καὶ στὴ Βενετία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βρῆκε μερικὰ ὁ κ. Παναγιωτάκης ἄγνωστα ὡς τώρα. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἔρευνας αὐτῆς γιὰ τὸν Κασσιμάτη ὁ κ. Παναγιωτάκης συγκέντρωσε καὶ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τοὺς Κρητικὸς σπουδαστὲς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φερράρας, ὅπως π.χ. γιὰ τὸν Ρεθύμνιο Γεώργιο Dartona, ποὺ εἶναι ὁ πρῶτος μεταφραστὴς τῶν ὁμηρικῶν ὕμνων στὰ λατινικὰ (ἡ μετάφρασή του τυπώθηκε τὸ 1537 στὸ τυπογραφεῖο τοῦ Ἀλδου).

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ συγκέντρωσε ὁ κ. Παναγιωτάκης γιὰ τὸν Κασσιμάτη, τὰ ἔργα του, τὸν κύκλο τῶν γνωριμιῶν του καὶ τὴ δίκη του, προκύπτει πὼς πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες καὶ εὐγενέστερες μορφὲς ποὺ ἀνέδειξε ἡ Κρήτη τὸ 16^ο αἰῶνα. Ἡ σπουδαιότητά του γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερη, ἂν, ὅπως θεωρεῖ πολὺ πιθανὸ ὁ κ. Παναγιωτάκης, ὁ Κασσιμάτης ἔπαιξε ρόλο στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ θεάτρου στὴν Κρήτη. Γνωρίζουμε τώρα πὼς ἦταν μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Giambattista Giraldi, τοῦ διάσημου ποιητῆ τῆς «Orbecche» (προτύπου τῆς «Ἐρωφίλης») στὴ Φερράρα, ποὺ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν τὸ κυριότερο κέντρο θεατρικῆς δραστηριότητος στὴν Ἰταλία. Καί, τὸ σημαντικότερο, ὅτι τρία χρόνια μετὰ τὸν τραγικὸ θάνατό του (1574) οἱ βενετικὲς ἀρχὲς λογοκρισίας ἔδωκαν ἄδεια νὰ τυπωθεῖ μιὰ τραγωδία του.

Ἡ ἔρευνα τῆς σειρᾶς Santo Uffizio, Processi ἔφερε στὸ φῶς ἀρκετὲς διχογραφίες Ἑλλήνων κατηγορουμένων γιὰ προτεσταντισμὸ, ἰδιαίτερα στὴν Κύπρο. Πρόκειται γιὰ τὶς ἀνακρίσεις γιὰ τοὺς Ἑλληνοκυπρίους Φραγκίσκο Συγκλητικὸ (1551), Πέτρο - Παῦλο Συγκλητικὸ (1553) καὶ τὸ σπουδαστὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πάδοβας Ἀνδρέα Ζαχαρία (1562 - 1563). Ἰχνη προτεσταντικῆς δραστηριότητος διαπιστώθηκαν ἐπίσης στὴν Κέρκυρα, στὴ Λάρισα, στὴ Θεσσαλονίκη, καὶ πιθανῶς καὶ στὴ Χίο. Πρόκειται γιὰ ἄγνωστο κεφάλαιο τῆς ἱστορίας τῆς Μεταρρύθμισης καὶ τῆς διείσδυσης τῶν ἰδεῶν της στὸν ἑλληνικὸ χῶρο. Ἄς σημειωθεῖ

ἀκόμη ὅτι ὁ κ. Παναγιωτάκης βρῆκε στοιχεῖα γιὰ τὴ δράση τοῦ Χιώτη Ἰακώβου Παλαιολόγου, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους θεωρητικούς τῆς Μεταρρύθμισης στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπῃ τοῦ 16ου αἰώνα, ποὺ εἶναι σχεδὸν ἄγνωστη στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Παναγιωτάκη ἐπεκτάθηκε στὴ συλλογὴ στοιχείων καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους, Κρητικοὺς κυρίως, λογίους καὶ συγγραφεῖς τοῦ 16ου αἰώνα. Ἔτσι βρέθηκαν νέα ἄγνωστα κείμενα καὶ ἀνέκδοτες ἐπιστολὲς τοῦ Φραγκίσκου Πόρτου, καθὼς καὶ νέα στοιχεῖα γιὰ τὸν Ἀντώνιο Καλλέργη, τὸν Πέτρο Τσαγκαρόλο (ποιητὴ πιθανότατα τῆς ἰταλικῆς «Γκιόστρας τῶν Χανίων»), τὸν Francesco Barozzi κ.ἄ. Εἰδικότερα ἐπισημάνθηκαν τὰ ἄγνωστα ἔντυπα καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ ιδιόρρυθμου Κρητικοῦ λαϊκοῦ ποιητῆ Νικολάου Παπαδοπούλου, ποὺ ἔζησε γιὰ ἓνα μεγάλο διάστημα στὴ Βενετία (1540 - 1573) καὶ εἶναι ὁ ἐκδότης καὶ διασκευαστὴς τοῦ γνωστοῦ ἔμμετρου δημώδους βίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Γι' αὐτὸν ὁ κ. Παναγιωτάκης ἐτοίμασε μελέτημα ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων».

Τέλος, ἄς σημειωθεῖ ὅτι βρῆκε νέα στοιχεῖα ποὺ πιστοποιοῦν ὅτι ὁ γνωστὸς Ἑλληνας τυχοδιώκτης καὶ γιὰ ἓνα διάστημα ἡγεμόνας τῆς Μολδαβίας (1561 - 1563) Ἰάκωβος Βασιλικὸς ἦταν κρητικῆς καταγωγῆς.

Ἡ σπουδαιότητα τῶν παραπάνω εὐρημάτων τοῦ κ. Παναγιωτάκη εἶναι προφανής. Ἀς εὐχηθοῦμε νὰ μπορέσει νὰ τὰ ἐπεξεργαστεῖ καὶ νὰ τὰ προσφέρει στὴ δημοσιότητα τὸ ταχύτερο.

II. Στὸ Ἰνστιτούτο φιλοξενήθηκαν καὶ ἐφέτος ἑκτακτα, γιὰ λίγες μέρες ἢ βδομάδες καὶ χωρὶς ἀποζημίωση, ἀρκετοὶ ξένοι ἐρευνητές, γιὰ νὰ ἐρευνήσουν θέματα ποὺ ἐμπίπτουν στὸν κύκλο τῶν ἐπιστημονικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ Ἰνστιτούτου, οἱ ἀκόλουθοι :

α) Ὁ κ. Alfred Vincent, καθηγητὴς τῶν Νεοελληνικῶν στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Sydney τῆς Αὐστραλίας, β) ἡ κυρία Doriana dell' Agata, ἱστορικὸς τῆς τέχνης, γ) ὁ κ. Jean - Michel Thiriet, ἐπιστημονικὸς συνεργάτης τοῦ Ἱστορικοῦ Τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Caen τῆς Γαλλίας, δ) ὁ κ. André Deisser, φιλόλογος καὶ ἑλληνιστὴς τῆς Λιέγης, ε) ὁ κ. B. J. Slot, ἱστορικὸς καὶ ἀνώτατος ὑπάλληλος τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων τῆς Χάγης τῆς Ὁλλανδίας, στ) ὁ κ. Arnold Fr. Van Gemert, νεοελληνιστὴς καὶ ἐπιμελητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Amsterdam καὶ ζ) ἡ δεσποινὶς Giustina Ostuni, πτυχιούχος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φλωρεντίας καὶ ὑπότροφος τῆς Γαλλίας στὸ Παρίσι.

α) Ὁ κ. Alfred Vincent, παλιὸς συνεργάτης τοῦ Ἰνστιτούτου, ποὺ φιλοξενήθηκε σὲ δυὸ διαστήματα (ἀπὸ 12 - 16 Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ 4 Ἀπριλίου - 11 Μαΐου), ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἔρευνα, στὰ ἀρχεῖα καὶ τὶς βιβλιοθήκες τῆς Βενετίας, θεμάτων τῆς Κρητικῆς Λογοτεχνίας καὶ εἰδικότερα τοῦ «Ἐρωτοκρίτου». Συγκέντρωσε ὑλικὸ κυρίως γιὰ τὶς μνεῖες καὶ τὴν προέλευση τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν τοπωνυμίων στὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Κορνάρου, γιὰ τὰ ὁποῖα ἐτοιμάζει ἐργασία ποὺ τὴν προορίζει γιὰ τὰ «Θησαυρίσματα». Ὁ κ. Vincent εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσει μὲ τὸ διευθυντὴ καὶ τοὺς ἐρευνητὲς τοῦ Ἰνστιτούτου διάφορα θέματα τῆς εἰδικότητάς του, μὲ γόνιμα ἀποτελέσματα καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς.

β) Ἡ κυρία Doriana dell'Agata, ποὺ φιλοξενήθηκε ἐπίσης σὲ δυὸ διαστήματα (8 - 10 Μαρτίου καὶ 12 - 15 Ἰουλίου) καὶ ποὺ ἐξέδωκε πέρυσι κατάλογο ἑλληνικῶν καὶ ρωσικῶν εἰκόνων ποὺ ἀνῆκαν ἄλλοτε στὴν Ἑλληνικὴ Κοινότητα τοῦ Λιβόρνου (βλ. τὴν περυσινὴ ἔκθεσή μου) καὶ ποὺ ἐτοιμάζει νέο κατάλογο (λεπτομερέστερο) γιὰ μιὰ σειρὰ ἀπὸ τὶς εἰκόνες αὐτές, συγκέντρωσε πληροφορίες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Κοινότητα τῆς Μινόρκας, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονται πολλὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς εἰκόνες, σταλμένες ἀπὸ τὴν ὁρθόδοξη Ρωσία κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πρώτου ρωσο-τουρκικοῦ πολέμου (1768 - 1774). Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου ὑπέδειξε στὴν κυρία dell'Agata βιβλιογραφικὸ καὶ ἀρχεῖακὸ ὑλικὸ (ιδίως ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος τοῦ Λιβόρνου) καὶ τὴ βοήθησε στὴν ἀνάγνωση καὶ στὴν ἰταλικὴ μετάφραση τῶν ἑλληνικῶν ἐγγράφων.

γ) Ὁ κ. Jean - Michel Thiriet, ποὺ ἔμεινε στὸ Ἰνστιτούτο μιὰ βδομάδα (28 Μαρτίου - 6 Ἀπριλίου), συγκέντρωσε ὑλικὸ σχετικὸ μὲ τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του γιὰ τοὺς *«Ἱταλοὺς στὴ Βιέννη (1619 - 1740)»*, ἐρευνώντας στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας (σειρὰ τῶν Inquisitori di Stato), στὸ Μουσεῖο Correr (χειρόγραφα μὲ γενεαλογίες), στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη καὶ στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου, ὅπου συγκέντρωσε βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ γιὰ ἄλλες του μελέτες. Οἱ ἔρευνες αὐτὲς τοῦ ἀποκόμισαν ὑλικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ μιὰ δεκάδα προσώπων ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν, ἀποτέλεσμα ποὺ τὸ βρῆκε πολὺ ἱκανοποιητικὸ σὲ σύγκριση μὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν του γιὰ τὸ ἴδιο θέμα σὲ ἄλλες μεγάλες πόλεις τῆς Ἱταλίας. Ὁ κ. Thiriet βρῆκε στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ἰνστιτούτου ἐνδιαφέρον ὑλικὸ καὶ γιὰ ἄλλη μελέτη ποὺ ἐτοιμάζει σχετικὴ μὲ τὸ περιεχόμενο τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἀνωτάτων ὑπαλλήλων τῆς Αὐλῆς τῶν Ἀψβούργων.

δ) Ὁ κ. André Deisser, ποὺ φιλοξενήθηκε στὸ Ἰνστιτούτο γιὰ δέκα μέρες (18 - 28 Ἀπριλίου), συνέχισε τὶς ἔρευνές του στὰ ἀρχεῖα καὶ στὶς βιβλιοθήκες τῆς

Βενετίας τις σχετικὲς μὲ τὸν Ἑλληνα λόγιο τοῦ 16ου αἰ. Ἀνδρόνικο Νούκιο, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐτοιμάζει ἀπὸ χρόνια μεγάλη ἐργασία. Τὸ θέμα του αὐτὸ ἐνδιαφέρει ἰδιαίτερα τὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτούτο, γιὰτὶ ὁ Νούκιος ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ δραστήρια μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος τῆς Βενετίας καὶ ἔχει ἀφήσει ἀξιόλογο συγγραφικὸ ἔργο. Ὁ κ. Deisser, πὺ ἀνήκει στοὺς πιστοὺς φίλους τοῦ Ἰνστιτούτου, πρόσφερε πρόθυμα τὴ βοήθειά του στὴ διόρθωση τῶν τελευταίων τυπογραφικῶν δοκιμιῶν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 ἔργου τῆς «Βιβλιοθήκης» τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ βοήθησε ἔτσι μὲ εὐσυνειδησία στὴν ἀριότερη παρουσίᾳς του.

ε) Ὁ κ. B. J. Slot, γνωστὸς γιὰ τὶς πρόσφατες σημαντικὲς ἐργασίες του γιὰ τὸν τουρκοκρατούμενο Ἑλληνισμὸ τοῦ Αἰγαίου, στηριγμένους σὲ ἀνέκδοτο ὕλικὸ τῶν Ὀλλανδικῶν Ἀρχείων, κατὰ τὸ ἑβδομαδιαῖο διάστημα (6-12 Μαΐου) τῆς παραμονῆς του στὸ Ἰνστιτούτο, ἐρευνήσε στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας καὶ συγκέντρωσε ἀξιόλογο ὕλικὸ ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία μεταξὺ Ἑλλήνων ἐμπόρων τῆς Βενετίας καὶ τοῦ Amsterdam καὶ εἰδικὰ τοῦ Δημητρίου Κουρμούλη, τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ (στὰ νεανικά του χρόνια, πρὶν ἐπιδοθεῖ στὶς φιλολογικὲς μελέτες) καὶ ἄλλων ἐμπόρων ἀπὸ τὴ Χίο.

στ) Ὁ κ. Arnold Fr. Van Gemert, πὺ φιλοξενήθηκε σχεδὸν ἓνα μῆνα (6 Ἰουνίου - 2 Ἰουλίου), ἐργάστηκε πολὺ ἀποδοτικά, ὅπως καὶ τὶς προηγούμενες φορὲς, στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, γιὰ νὰ συμπληρώσει τὶς ἔρυνές του γιὰ τὰ βιογραφικὰ τοῦ Κρητικοῦ ποιητῆ Στεφάνου Σαχλίκη, γιὰ τὸν ὁποῖο παρουσίᾳσε, μὲ τὴ δική του συνεργασία, ἀνακοίνωση στὸ Δ' Διεθνὲς Κρητολογικὸ Συνέδριο (Ἡράκλειο Κρήτης, 1976) πὺ ἀπέδειξε πὺς ὁ Σαχλίκης πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ χρονολογικὰ στὸ 14ο καὶ ὄχι στὸ 15ο αἰῶνα. Τὸ ὕλικὸ πὺ συγκεντρώθηκε θὰ δημοσιευθεῖ στὰ «Θησαυρίσματα», ὅπως ἔγινε καὶ μὲ τὴν προηγούμενη ἐργασία τοῦ κ. Van Gemert γιὰ τὸ Μαρκίνο Φαλιέρο. Ὁ κ. Van Gemert ἔξ ἄλλου, σὲ συνεργασία μὲ τὴ βοηθὸ του δεσποινίδα Marietje Visser (πὺ τὴ φιλοξένησαμε ἐπίσης στὸ Ἰνστιτούτο), φωτογράφησε καὶ τὰ ἔγγραφα (ὅλα ἑλληνικά) τοῦ νοταρίου τοῦ Ρεθύμνου Μανόλη Βαρούχα (Notai di Candia b. 291, ἔτ. 1597-1613), μὲ σκοπὸ τὴν ἔκδοσή τους καὶ τὴ μελέτη τῆς γλώσσας τους.

ζ) Ἡ δεσποινὶς Giustina Ostuni, πὺ φιλοξενήθηκε γιὰ μιὰ βδομάδα (23-30 Ὀκτωβρίου) καὶ πὺ ἐτοιμάζει διδακτορικὴ διατριβὴ στὴν École Pratique des Hautes Études τοῦ Παρισιοῦ μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ γνωστοῦ βυζαντινολόγου καθηγητῆ κ. André Guillou, μελέτησε στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη εἰκονογραφη-

μένα βυζαντινά χειρόγραφα και στο Ίδρυμα Giorgio Cini τη δελτιοθήκη για τους βενετικούς τεχνικούς όρους, από το 15^ο ως το 18^ο αιώνα. Το ύλικό που συγκεντρώσε θα της χρησιμεύσει για τη σύνταξη της διδακτορικής της διατριβής ή θα το καταθέσει στο 4^ο Τμήμα (Sciences Sociales) της Σχολής στην οποία εργάζεται.

III. Φιλοξενήθηκαν και έφετος στο Ίνστιτούτο, εκτός από τους ξένους επιστήμονες, και Έλληνες έρευνήτες, που ήρθαν στη Βενετία με δικά τους μέσα για προσωπικές έρευνες. Αυτοί ήταν: α) Η δεσποινίς Κομνηνή Πηδώνια, διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, β) η κυρία Κωνσταντίνα Μπάδα - Τσομώκου, βοηθός του Λαογραφικού Μουσείου και Αρχείου του Πανεπιστημίου Ίωαννίνων, γ) η κυρία Χάρις Καλλιγιά, αρχιτέκτων, δ) η κυρία Φανή Δροσογιάννη, Έφορος Αρχαιοπωλείων και Ίδιωτικών Συλλογών, ε) η κυρία Άγγελική Λαΐου - Θωμαδάκη, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Rutgers (N. Jersey, ΗΠΑ), στ) ο κ. Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, συνεργάτης του Κέντρου Νεοελληνικών Έρευνών του Έθνικού Ίδρύματος Έρευνών και παλιός υπότροφος του Ίνστιτούτου, ζ) η κυρία Εδνυχία Λιάτα - Σκλαβενίτη, συνεργάτης των Αρχείων της Έθνικής Τραπέζης της Ελλάδος και παλιά επίσης υπότροφος του Ίνστιτούτου, η) ο κ. Αστέριος Αρχοντίδης, βοηθός του Ιστορικού Σπουδαστηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, θ) ο κ. Ίωάννης Ψαράς, βοηθός της έδρας της Ιστορίας Μέσων και Νεωτέρων Χρόνων της ίδιας Σχολής, ι) η κυρία Αικατερίνη Ασδραχά, συνεργάτης της École Pratique des Hautes Études του Παρισιού, ια) ο κ. Σπύρος Ασδραχάς, έντεταλμένος καθηγητής της ίδιας Σχολής, ιβ) ο κ. Κωνσταντίνος Νίκας, έκτακτος καθηγητής του Istituto Orientale της Νεάπολης και ιγ) ο κ. Απόστολος Παπαϊωάννου, καθηγητής φιλόλογος.

α) Η δεσποινίς Κομνηνή Πηδώνια, που φιλοξενήθηκε για μιá βδομάδα (20 - 27 Φεβρουαρίου), εργάστηκε στη βιβλιοθήκη του Ίνστιτούτου, για να έλέξει, με τη βοήθεια των Βιβλιογραφιών, ποιές εκδόσεις από τον κατάλογο των παλαιών άκαταλογογράφητων έλληνικών βιβλίων της Έλληνικής Κοινότητας της Αγίας Τριάδος της Βιέννης που συντάξε, είναι άβιβλιογράφητες. Η έρευνά της είχε ικανοποιητικά αποτελέσματα. Θα της επιτρέψει να εκδώσει συμπληρώσεις στις έλληνικές βιβλιογραφίες των Ε. Legrand και Γκίνη - Μέξα.

β) Η κυρία Κωνσταντίνα Μπάδα - Τσομώκου, που φιλοξενήθηκε για δέκα μέρες (7 - 17 Μαρτίου), προσπάθησε να ένημερωθεϊ, κυρίως βιβλιογραφικά, μελε-

τώντας στη βιβλιοθήκη του Ίνστιτούτου και συζητώντας με τὸ διευθυντή του γιὰ τὰ ζητήματα τῆς παραδοσιακῆς ἑλληνικῆς φορεσιᾶς τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ποὺ διάλεξε γιὰ θέμα τῆς διδακτορικῆς τῆς διατριβῆς. Ἔτσι μπόρεσε νὰ συγκεντρώσει πολλές καὶ ποικίλες πληροφορίες ἀπὸ παλιὲς ἐκδόσεις, κείμενα, ἀκόμη καὶ ἀρχεῖα ἐγγράφα, ὅπως τὰ ἀναφερόμενα στὶς ἐμπορικὲς σχέσεις καὶ συναλλαγές, ποὺ περιλαμβάνουν καὶ τὸν ἐνδυματολογικὸ τομέα, ἢ στὶς συντεχνίες τῶν ραπτῶν. Ἀλλὰ καὶ στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη μελέτησε χαλκογραφίες ἀπὸ περιηγητικὰ βιβλία ποὺ δὲν ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα.

γ) Ἡ κυρία Χάρης Καλλιγᾶ, ποὺ ἔμεινε στὸ Ίνστιτούτο δυὸ βδομάδες (9-24 Μαρτίου), ἐρευνήσε γιὰ τὴ συγκέντρωση ὕλικου χρήσιμου γιὰ τὴ διατριβή της, ποὺ ἔχει θέμα τὴν ἀρχιτεκτονικὴ ἐξέταση τῶν κτισμάτων τῆς Μονεμβασίας. Στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη καὶ στὸ Μουσεῖο Correr μπόρεσε νὰ ἐντοπίσει σειρὰ ἀπὸ χειρόγραφα σχέδια τῆς πόλης καὶ τοῦ βράχου ἢ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ποὺ ἀνάγονται στὴ δεύτερη Βενετοκρατία. Τὰ σχέδια αὐτὰ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα, γιατί δὲν δίνουν πληροφορίες μόνο γιὰ τὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς Βενετοὺς κατὰ τὴν περίοδο αὐτή, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν προηγούμενη κατάσταση. Ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα βρέθηκαν εἰδήσεις γιὰ τὴ Μονεμβασία στὴ σειρὰ *Missive e Responsive* τοῦ *Duca di Candia* καὶ στὸ ἀρχεῖο *Grimani*, ἀπὸ ὅπου ἡ κυρία Καλλιγᾶ ἀντλήσε πληροφορίες γιὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα καὶ γιὰ ἀπογραφὲς πληθυσμοῦ καὶ ἐκκλησιῶν. Τὰ στοιχεῖα ποὺ συγκεντρώθηκαν βοηθοῦν τὴ γενικὴ μελέτη καὶ ἰδίως τὶς χρονολογήσεις.

δ) Ἡ κυρία Φανὴ Δροσογιάννη, ποὺ φιλοξενήθηκε σὲ δυὸ περιόδους (25 Μαΐου - 21 Ἰουνίου καὶ 7 Ὀκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου), ἀναζήτησε, στὶς βιβλιοθήκες τῆς Βενετίας (Μαρκιανή, *Querini Stampalii*), καθὼς καὶ στὸ Μουσεῖο Correr, στὴν *Fondazione Cini* καὶ στὸ Ἑλληνικὸ Ίνστιτούτο, βοηθήματα χρήσιμα γιὰ τὴ διδακτορικὴ διατριβὴ ποὺ ἐτοιμάζει καὶ ποὺ ἔχει ὡς θέμα μιὰ σειρὰ βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν τῆς περιοχῆς τῆς Μάνης, ποὺ τὶς χρονολογεῖ στὶς ἀρχὲς τοῦ 13οῦ αἰῶνα. Γιὰ τὴ χρονολόγηση αὐτὴ τὴ βοήθησε ἡ παράλληλη μελέτη τῶν τοιχογραφιῶν τῆς κρύπτης τῆς μητροπόλεως τῆς Ἀκυλίας, ποὺ παρουσιάζουν κάποια συγγένεια. Ἡ κυρία Δροσογιάννη ἐξέτασε ἐπίμονα τὶς τοιχογραφίες αὐτὲς καὶ μελέτησε τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἀκυλίας στὴν προσπάθειά της νὰ βρεῖ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀκριβέστερη χρονολόγησή τους. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐργαζόμενη συνεχῶς, μελέτησε πολυάριθμα βιβλία καὶ δημοσιεύματα, ὅλα ξένα

(μᾶς παράδωκε καὶ δακτυλογραφημένο κατάλογό τους), πὺν δὲν ὑπάρχουν στὶς ἑλληνικὲς βιβλιοθῆκες. Τὰ ἔργα αὐτὰ τῇ βοήθησαν σημαντικὰ γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς διατριβῆς της. Τέλος μελέτησε στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη τὰ δυνὸ εἰκονογραφημένα χειρόγραφα Gr. II, 113 (565) καὶ Gr. Z 540 (557), πὺν τῆς ἦταν πολὺ χρήσιμα στὴν ἐργασία της, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ χειρόγραφα Gr. 8 (378), Gr. 17 (421), Gr. 57 (370), Gr. 64 (386), Gr. 94 (427), Gr. 113 (362), Gr. 172 (574), Gr. 538 (540), Gr. 541 (558), Gr. 542 (409), Gr. I, 19 (1416), Gr. II, 42 (1123) καὶ Gr. II, 179 (1052).

ε) Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Λαΐου - Θωμαδάκη, πὺν φιλοξενήθηκε καὶ αὐτὴ σὲ δυνὸ περιόδους (5 - 29 Ἰουνίου καὶ 2 Νοεμβρίου - 2 Δεκεμβρίου), ἐργάστηκε πρῶτα στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη, στὴ βιβλιοθήκη τῆς Fondazione Cini καὶ στὸ Μουσεῖο Correr, ὅπου ἐπιδόθηκε σὲ ἔρευνα γιὰ μιὰ μελέτη μὲ θέμα «*Ἡ Βενετία ἐμπορικὸ κέντρο καὶ κέντρο παραγωγῆς ἔργων τέχνης στὸ 13ο αἰῶνα*». Τὴ μελέτη αὐτὴ τὴν παρουσίασε ὡς εἰσήγηση στὸ Διεθνὲς Συνέδριο Ἱστορίας τῆς Τέχνης τῆς Bologna (10 - 18 Σεπτεμβρίου 1979) καὶ θὰ δημοσιευτεῖ στὰ Πρακτικά του. Κατὰ τὴ δευτέρῃ περίοδο τῆς διαμονῆς της στὸ Ἰνστιτοῦτο, ἡ κυρία Λαΐου περιορίστηκε σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, ὅπου μελέτησε ἢ φωτογράφησε ἀπὸ τὴ σειρὰ «*Notai di Candia*» ἀρκετοὺς νοταρίους τοῦ 14ου αἰῶνα. Ἔχει πρόγραμμα νὰ ὁλοκληρώσει μελλοντικὰ τὴν ἐπισκόπηση τῶν νοταρίων ὁλόκληρου τοῦ 14ου αἰῶνα καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 15ου, καθὼς καὶ νὰ μελετήσῃ ἄλλες ἀρχεὶακὲς πηγὲς πὺν ἀναφέρονται στὶς οἰκονομικὲς δραστηριότητες τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτή.

στ) Ὁ κ. Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, πὺν φιλοξενήθηκε γιὰ δέκα μέρες (18 - 28 Ἰουλίου), μελέτησε καὶ φωτογράφησε τὰ κείμενα καὶ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία γύρω ἀπὸ τὸ γνωστὸ ἀνθελληνικὸ δοκίμιο τοῦ Fr. Albergato Capacelli (1792), πὺν προκάλεσε τὶς ἔντονες ἀντιδράσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων τῆς ἐποχῆς. Δυνὸ ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις στὸν Capacelli (τῶν Ἑλλήνων Ἰωάννη Δονᾶ - Πασχάλη καὶ Λουδοβίκου Σωτήρη) ἀποτελοῦν τμῆμα τοῦ ὕλικου πὺν ἔξετάζει στὴ διδακτορικὴ του διατριβὴ γιὰ τὴ νεοελληνικὴ ἱστοριογραφία 1750 - 1821. Γιὰ τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του ἐρεῦνησε καὶ ἄλλα μικρότερα προβλήματα, ἐπαλήθευσε διάφορα στοιχεῖα καὶ ἐνημερώθηκε στὴν πρόσφατὴ βιβλιογραφία. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος τοῦ Κέντρου Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν (ὅπου ὑπηρετεῖ) γιὰ τὴ συγκρότηση «*Νεοελληνικῆς Προσωπογραφίας 1453 - 1900*» καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς συζύγου του

(βλ. ἀριθ. ζ'), ἐντόπισε καὶ φωτογράφησε προσωπογραφίες Ἑλλήνων ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ Μουσείου Correr, ἀπὸ ἔντυπα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου, τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τῆς Πάδοβας. Φωτογράφησε ἐπίσης ὅλες τὶς προσωπογραφίες ποὺ ὑπάρχουν στὴ συλλογὴ τῶν εἰκόνων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας (ἀριθ. Μητρ. 176-177 καὶ 180-194) καὶ ἀντίγραψε τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα ἀπὸ τὰ δελτία τοῦ Μητρώου τῶν εἰκόνων αὐτῶν. Ἔτσι ἐντοπίστηκαν καὶ φωτογραφήθηκαν συνολικὰ 104 προσωπογραφίες ἐπιφανῶν Ἑλλήνων, ἀνάμεσα σὶς ὁποῖες καὶ μερικὲς ἐντελῶς ἄγνωστες. Φωτογραφήθηκε καὶ ἄλλο εἰκονογραφικὸ ὕλικὸ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου τῆς περιόδου τῆς Βενετοκρατίας καὶ τῆς Τουρκοκρατίας, ποὺ κατατέθηκε στὸ φωτογραφικὸ ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν.

ζ) Ἡ κυρία Εὐτυχία Λιάτα - Σκλαβενίτη, ποὺ ἐργάστηκε κατὰ τὸ ἴδιο διάστημα τῆς φιλοξενίας τοῦ συζύγου της (βλ. ἀριθ. στ'), συμπλήρωσε τὶς ἔρευνές της στὸ Παλαιὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος τῆς Βενετίας γιὰ τὴ συγκέντρωση ὕλικου καὶ τὴ διευκρίνιση στοιχείων ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ ἐμπόρου Γεωργίου Μέλου, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐτοιμάζει διδακτορικὴ διατριβή. Ἡ ἐνασχόλησή της, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν ὑπότροφος τοῦ Ἰνστιτούτου (1974 - 1976), μὲ τὸ θέμα καὶ ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ὕλικου τὴν ἔκαμαν ν' ἀναθεωρήσει ἐκτιμήσεις της πάνω σὲ ὀρισμένα στοιχεῖα ποὺ τότε τὰ εἶχε παραμερίσει, θεωρώντας τα δευτερεύοντα, καὶ ποὺ τώρα βρῆκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὰ μελετήσῃ καλύτερα. Ἔτσι ὁλοκλήρωσε τὴ συγκέντρωση τοῦ ὕλικου γιὰ τὴ διατριβή της. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τῆς δόθηκε ἡ δυνατότητα νὰ μελετήσῃ στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ἰνστιτούτου τὰ νέα ἀποκτῆματα (τῆς τελευταίας τριετίας) γιὰ τὴ βιβλιογραφικὴ τῆς ἐνημέρωση γύρω ἀπὸ τὰ θέματα μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται. Τέλος, ἐργάστηκε γιὰ λίγο καὶ στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη, καθὼς καὶ στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας γιὰ τὴ συλλογὴ στοιχείων γιὰ ἄλλες ἐργασίες της.

η) Ὁ κ. Ἀστέριος Ἀρχοντίδης, ποὺ ἔμεινε στὸ Ἰνστιτούτο γιὰ δυὸ βδομάδες (7-22 Σεπτεμβρίου), ἐργάστηκε στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴ συγκέντρωση καὶ τὴν ἐπαλήθευση τοῦ ὕλικου ποὺ εἶχε μαζέψῃ κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρώτης φιλοξενίας του στὸ Ἰνστιτούτο (1974) γιὰ τὴ συγγραφή τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς, ποὺ ἔχει θέμα «*Ἡ Βενετοκρατία στὸν Ἀμβρακικὸ κόλπο (1684 - 1699)*». Μὲ τὶς νέες του ἔρευνες κατάφερε νὰ συμπληρώσῃ πραγματικὰ τὸ ὕλικό του αὐτό, νὰ λύσῃ πολλὰς ἀπορίες του καὶ νὰ διαλευκάνει ἀρχετὰ ζητήματα ποὺ τοῦ εἶχαν ἀκόμη μείνει ἀδιαφώτιστα.

θ) Ὁ κ. Ἰωάννης Ψαρᾶς, πού φιλοξενήθηκε ἐπὶ ἓνα σχεδὸν μῆνα (16 Σεπτεμβρίου - 13 Ὀκτωβρίου), ἐπιχείρησε κι' αὐτὸς ἀνάλογη συμπληρωματικὴ ἔρευνα, γιὰ νὰ λύσει προβλήματα πού τοῦ δημιουργήθηκαν κατὰ τὴ σύνταξη τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς, πού ἔχει θέμα τοὺς Βενετοὺς στὶς Κυκλάδες κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Κρητικοῦ Πολέμου (1645 - 1669) καὶ γιὰ νὰ ἐλέγξει βιβλιογραφικὰ ὁρισμένες παραπομπές. Ὁ κ. Ψαρᾶς, πού χρημάτισε ὑπότροφος τοῦ Ἰνστιτούτου τὸ 1977 καὶ εἶχε συγκεντρώσει ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ἄφθονο ὕλικὸ γιὰ τὸ θέμα του, ἐρευνήσε τώρα σ' αὐτὰ τὶς σειρὲς Collegio, Suppliche di Dentro (filze 78 - 101, τῶν ἐτῶν 1672 - 1687), Suppliche di fuori (filze 423 - 425), τῶν ἐτῶν 1670 - 1672), Suppliche Commesse ai Savi (filze 571 - 574, τῶν ἐτῶν 1690 - 1695), Suppliche presentate al Collegio (filze 623 - 625, τῶν ἐτῶν 1648 - 1650) καὶ Senato Mar (registri 136 - 137, τῶν ἐτῶν 1670 - 1671). Μελέτησε ἐπίσης στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη, καθὼς καὶ στὴ βιβλιοθήκη Querini Stampalia, ἱστορικὰ ἔργα πολλῶν συγγραφέων ἀπρόσιτα ἢ δυσπρόσιτα στὴν Ἑλλάδα. Φεύγοντας ἀποκόμισε μεγάλο ἀριθμὸ μικροταινιῶν καὶ φωτοαντιγράφων τοῦ ὕλικου πού συγκέντρωσε.

ι) Ἡ κυρία Αἰκατερίνη Ἀσδραχᾶ, πού φιλοξενήθηκε ἀπὸ 18 Σεπτεμβρίου - 4 Ὀκτωβρίου, πραγματοποιοῖ στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Centre d'Histoire et de Civilisations Byzantines τοῦ Collège de France, τοῦ ὁποίου εἶναι συνεργάτης, μιὰ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τοῦ φεουδαλισμοῦ στὶς ἑλληνικὲς χῶρες στὴ νεότερη ἐποχὴ (βλ. καὶ ἀριθ. ια'). Ἐρευνήσε ἰδίως τὴ σειρὰ Provveditori sopra feudi. Ἐπισήμανε ὅλες τὶς ἀναγραφές (anagraffi) τῶν βαρωνιῶν (baronie) τῆς Κέρκυρας ἀπὸ τὸ 15^ο ὡς τὸ 18^ο αἰῶνα, καὶ ἔκαμε πολλὰ μικροφωτογραφήσεις. Φωτογράφησε ἐπίσης ἄλλο ἀρχεὶακὸ ὕλικὸ τῆς ἴδιας ἐποχῆς, ὅπως οἱ Investiture κλπ.

ια) Ὁ κ. Σπύρος Ἀσδραχᾶς, πού φιλοξενήθηκε ἀπὸ τὶς 23 Σεπτεμβρίου ὡς τὶς 4 Ὀκτωβρίου, συνεργάστηκε μὲ τὴ σύζυγό του (βλ. ἀριθ. ι') στὴν ἴδια ἔρευνα πού ἔχουν ἀναλάβει ἀπὸ κοινοῦ γιὰ τὶς βαρωνίες τῆς Κερκύρας καὶ πού δὲν ὀλοκληρώθηκε ἀκόμη, γιὰτὶ πρέπει νὰ ἐρευνηθοῦν καὶ ἄλλες σειρὲς τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων τῆς Βενετίας, καθὼς καὶ τῶν ἀρχείων τῆς Κερκύρας. Ἀπὸ τὸ ὕλικὸ πού συγκέντρωσε σκοπεύει νὰ ἐτοιμάσει μελέτημα γιὰ τὰ «Θησαυρίσματα» σχετικὸ μὲ τὸ τιμᾶριο τῶν Ἀτσιγγάνων στὴν Κέρκυρα.

ιβ) Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Νίκας, πού φιλοξενήθηκε γιά δέκα μέρες (14 - 24 Νοεμβρίου), ἐργάστηκε στή βιβλιοθήκη καί στά ἀρχεῖα τοῦ Ἰνστιτούτου (ιδίως στό Νέο Ἀρχεῖο), καθὼς καί στή Μαρκιανή Βιβλιοθήκη, γιά νά συγκεντρώσει στοιχεῖα γιά τή ζωή καί τὰ ἔργα τοῦ Ἑλληνα λογίου τοῦ περασμένου αἰώνα, πού ἔζησε στή Βενετία καί στή Νεάπολη, Κωνσταντίνου Τριανταφύλλη (1832 - 1913). Οἱ ἔρευνές του ὑπῆρξαν ἀποτελεσματικές. Στή Μαρκιανή Βιβλιοθήκη βρῆκε ἔργα τοῦ Τριανταφύλλη πού δὲν ὑπάρχουν σὲ ἄλλες βιβλιοθῆκες. Ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ἰνστιτούτου συγκέντρωσε βιβλιογραφικά στοιχεῖα καί ἄλλες ἔμμεσες μαρτυρίες γι' αὐτόν. Τὸ ὕλικό αὐτὸ θὰ συμπληρώσει τὴν ἐργασία πού ἐτοιμάζει μὲ τὸν τίτλο «*Constantino Triantafyllis e i suoi corrispondenti*». Σχεδιάζει ἐπίσης ἄλλη ἐργασία μὲ τὸν τίτλο «*Κωνσταντῖνος Τριανταφύλλης, φιλόλογος, λογοτέχνης, πατριώτης*».

ι) Ὁ κ. Ἀπόστολος Παπαϊωάννου φιλοξενήθηκε καί ἐφέτος κατὰ διαστήματα, γιά δυὸ ἢ τρεῖς μέρες κάθε φορά, γιά νά καθοδηγεῖται στὴν ἐργασία του γιά τὴν ταξινόμηση καί τὴν καταλογογράφηση τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλληνορθόδοξης Κοινότητος τῆς Τεργέστης, πού ἔχει ἀναλάβει τὸ Ἰνστιτούτο. Μὲ τὴν ἐπιμέλεια ὅμως πού τὸν διακρίνει καί τὴ μεγάλη ἐφεση γιά ἔρευνα πού ἔχει, ὁ κ. Παπαϊωάννου δὲν ἔπαυε νά συγκεντρώνει ὕλικό καί γιά τὴ διδακτορική του διατριβὴ καί γιά ἄλλα μικρότερα μελετήματα. Ἐπίσης ἄρχισε νά ἐτοιμάζει ἐργασία γιά τοὺς προέδρους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας ἀπὸ τὸ 1558 μέχρι σήμερα, στηριγμένη στὰ ἐπίσημα Πρακτικά τῆς Ἀδελφότητος, πού τὴν προσορίζει γιά τὰ «Θησαυρίσματα».

IV. Τὸ Ἰνστιτούτο μας φιλοξένησε πρόθυμα καί ἐφέτος, σὲ δυὸ περιόδους (τὴν ἄνοιξη καί τὸ φθινόπωρο) τὸ γενναιόδωρο δωρητὴ του κ. Γεώργιο Συμεωνίδη. Ὁ κ. Συμεωνίδης διέθεσε ὅλο τὸ χρόνο τῆς διαμονῆς του στή Βενετία ἀποκλειστικά γιά νά ἐπιβλέπει τὴ βιβλιοδεσία τόμων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου, πού γίνεται μὲ δικές του δαπάνες, καί γιά νά ἐξακριβώνει τὶς ἐλλείψεις τοῦ Ἰνστιτούτου σὲ χρήσιμα βιβλία, ὥστε νά τὰ παραγγέλνει ἀμέσως, συμπληρώνοντας τὴ δωρεά του. Τὸ ἐνδιαφέρον του ὄχι μόνο γιά τὸν πλουτισμὸ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου, ἀλλὰ καί γιά ὅλα του τὰ ἄλλα προβλήματα εἶναι συγκινητικὸ καί γι' αὐτὸ καί οἱ ὑπάλληλοι καί οἱ ἐρευνητὲς τοῦ Ἰδρύματος τὸν περιβάλλουν πάντα μὲ τὸ σεβασμὸ καί τὴν ἀγάπη τους.

V. Πολυάριθμοι ἦταν καὶ ἐφέτος οἱ ἐκλεκτοὶ ἐπισκέπτες τοῦ Ἰνστιτούτου, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ποὺ ἤρθαν νὰ τὸ γνωρίσουν γιὰ πρώτη φορὰ ἢ νὰ τὸ ξαναδοῦν καὶ νὰ προσέξουν τὶς συλλογὲς τῶν εἰκόνων, τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἀρχείων του. Παρακάτω ἀναφέρουμε μόνο μερικούς, ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας. Ἀπὸ τοὺς πρώτους, τοὺς ξένους πανεπιστημιακοὺς καθηγητὲς κ.κ. A. P. Kazhdan, Antonio Carile, Anthony Luttrell, τὸ ζωγράφο κ. Γιάννη Τσαρούχη, τὸν προπρύτανη καὶ τὸν πρύτανη τῆς Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν κ.κ. Γ. Τενεκίδη καὶ Κ. Δεσποτόπουλο, τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν καθηγητὴ κ. Κ. Βαβοῦσκο, τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Detroit κ. Χάρη Μαγουλιᾶ, τὸ Μορφωτικὸ Σύμβουλο τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας στὸ Παρίσι κ. Γ. Σπυριδάκη, τὸ βιβλιοθηκάριο τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μαδρίτης κ. Greg. de Andrés, τὸν ἐπιμελητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου κ. Diether Reinsch καὶ τὸ διευθυντὴ Μελετῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Γ. Χώρα. Ἀπὸ τοὺς δεύτερους ἀναφέρουμε τὸ σεβασμ. μητροπολίτη Συληβρίας κ. Αἰμιλιανὸ Τιμιάδη, ἀντιπρόσωπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν στὴ Γενεύη καὶ τὸ σεβασμ. μητροπολίτη Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖο Ἀρχοντώνη. Καὶ ἀπὸ τοὺς τρίτους σημειώνουμε τὸν ἀρχηγὸ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀντιστράτηγο κ. Ἀγαμέμνονα Γκράτσιο, τοὺς Πρόσβεις κ.κ. Ἀλέξ. Δημητρόπουλο, Γ. Καψαμπέλη καὶ Ἡλ. Ἀντωνόπουλο καὶ τοὺς διπλωματικούς κ.κ. Κ. Ἰβράκη, Σωτ. Βαρουξάκη, Κυρ. Ροδουσάκη καὶ Ἀναστ. Κρεκούκια. Ὡς ἀναφέρουμε, τέλος, τὸν Πρόεδρο τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας Κερκύρας κ. Κωνστ. Νικολάκη - Μούχα καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος Τεργέστης κ. Σπυρ. Νικολαΐδη.

Τὸ Ἰνστιτούτο μας ἐπισκέφτηκαν ἐπίσης καὶ οἱ τεταρτοετείς φοιτητὲς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων μὲ τὴ συνοδεία τῶν ἐπιμελητῶν τῆς Σχολῆς κ.κ. Κωνστ. Μηνᾶ καὶ Μ. Ἀλεξιάδη, κατὰ τὴ διάρκεια ἐκπαιδευτικῆς ἐκδρομῆς τους.

3) ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Τὸ 1979 ἐκδόθηκε ὁ τόμος 15 (1978) τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου «Θησαυρίσματα», μὲ 356 σελίδες καὶ 19 πίνακες ἐκτὸς κειμένου, ποὺ περιέχει, καθὼς καὶ οἱ προηγούμενοι, μελετήματα Ἑλλήνων καὶ ξένων συνεργατῶν τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ μάλιστα ὑποτρόφων καὶ φιλοξενουμένων του. Ὁ τόμος 16 (1979)

τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἄρχισε ἤδη νὰ τυπώνεται καὶ θὰ κυκλοφορήσει τὴν ἐρχόμενῃ ἄνοιξῃ.

Ἐφέτος εἶδε ἐπίσης τὸ φῶς καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 δημοσίευμα τῆς «Βιβλιοθήκης» τοῦ Ἰνστιτούτου, τὸ ἔργο τῶν André Grabar καὶ Μ. Ι. Μανούσακα «*L'illustration du manuscrit de Skylitzés de la Bibliothèque Nationale de Madrid*», μὲ σελίδες XXII + 210 καὶ μὲ 136 ἀσπρόμαυρους (εἰκόνες 272) καὶ 40 ὁλοσέλιδους ἑγχρωμους πίνακες ἐκτὸς κειμένου. Τὸ ἔργο αὐτό, ποὺ χρειάστηκε γιὰ νὰ τερματιστεῖ πολλῶν ἐτῶν ἐργασία, ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο ὥς σήμερα δημοσίευμα τοῦ Ἰνστιτούτου.

4) ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ, ΑΡΧΕΙΩΝ, ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ.— ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΕΤΗΡΙΩΝ.— ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

α) Βιβλιοθήκη.— Γιὰ νὰ λυθεῖ, ἔστω καὶ προσωρινά, τὸ πρόβλημα τῆς ἔλλειψης μονίμου βιβλιονόμου τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ νὰ μὴν ἀναγκασθῶμεν ν' ἀναθέτουμε τὴν ὑπηρεσία αὐτὴ στοὺς ἐκάστοτε ὑποτρόφους, ποὺ κάποτε, ἀπὸ ἔλλειψη προπαρασκευῆς, παρουσιάζουν ἀνεπάρκεια, ἀναθέσαμε, κατὰ διαστήματα, μὲ σύμβαση ἔργου, τὴν ἐργασία τῆς δελτιογράφησης καὶ τῆς ταξινομήσεως τῆς βιβλιοθήκης στὴν παλιὰ ὑπότροφο τοῦ Ἰνστιτούτου, ποὺ ἔξακολουθεῖ νὰ μένει στὴ Βενετία, δεσποινίδα Δέσποινα Βλάσση. Ἡ νέα μας συνεργάτης ἐκτελεῖ τὸ ἔργο αὐτὸ μὲ εὐσυνειδησία καὶ ἱκανότητα.

Ὅπως ἀναφέραμε ἤδη παραπάνω, μὲ δαπάνες τοῦ κ. Γ. Συμεωνίδη καὶ μὲ τὴν προσωπικὴ του φροντίδα, βιβλιοδετήθηκαν καὶ ἑφέτος ἀρκετὰ βιβλία τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἰδίως σειρὲς περιοδικῶν.

Στὶς 22 Δεκεμβρίου, κατὰ τὴ νέα μεγάλη πλημμύρα τῆς Βενετίας, ποὺ ἦταν σχεδὸν ἑξ ἴσου καταστρεπτικὴ μὲ τὴ θεομηνία τῆς 4 Νοεμβρίου 1966, τὰ βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου, ποὺ βρίσκεται στὸ ἰσόγειο, καθὼς καὶ τὰ δημοσιεύματά του ποὺ φυλάσσονται στὴν ἀποθήκη του, διέτρεξαν σοβαρὸ κίνδυνο, γιὰτὶ τὰ νερὰ κατέκλυσαν τὸ ἰσόγειο σὲ ὕψος 20 ἑκατοστομέτρων. Εὐτυχῶς, τὸ προσωπικὸ καὶ οἱ ὑπότροφοι πρόλαβαν καὶ τὰ ἀνέβασαν ψηλότερα καὶ ἔτσι δὲν ἐσημειώθηκε καμμιά σχεδὸν ζημιὰ (ἐκτὸς ἀπὸ ὀλιγάριθμους τόμους περιοδικῶν, ποὺ βράχθηκαν λίγο στὸ κάτω μέρος).

β) Χειρόγραφοι (φιλολογικοὶ) κώδικες.— Σημαντικὸ μελέτημα, μὲ νέες ἀπφύεις, γιὰ τὸν ὑπ' ἀριθ. 5 κώδικα τοῦ Ἰνστιτούτου (τὸ εἰκονογραφημένο μυθιστόρημα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου) ἐτοιμάστηκε ἀπὸ τὸ νέο

Ἄγγλο ἱστορικό τῆς τέχνης κ. Liam Gallagher καὶ δημοσιεύεται στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων».

γ) Ἐπίσημα πατριαρχικὰ γράμματα.— Γράμματα τῶν τελευταίων οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ Κοινότητα τῆς Βενετίας (1878 - 1950) ξεχωρίστηκαν σὲ ἰδιαίτερους φακέλους, μαζὶ μὲ τὰ τυχὸν συνοδευτικὰ ἔγγραφα τους, καὶ προστέθηκαν στὴ συλλογὴ τῶν παλαιότερων πατριαρχικῶν γραμμμάτων. Κατάλογος, μὲ λεπτομερῆ περιγραφὴ καὶ μερικὴ ἔκδοση τῶν γραμμμάτων αὐτῶν (ἀριθ. 1 - 30), δημοσιεύεται ἀπὸ τὸ διευθυντὴ τοῦ Ἰνστιτούτου στὸν τόμο 16 (1979) τῶν «Θησαυρισμάτων».

δ) Ἀρχεῖα.— Στὶς ἐργασίες τοῦ διευθυντῆ τοῦ Ἰνστιτούτου, τῶν ὑποτρόφων Ρένας Βλαχάκη, Νίκης Τσελέντη, Κατερίνας Ζαρίδη - Βασιλείου καὶ τῶν φιλοξενουμένων Ἀθαν. Παλιούρα καὶ Ἀστερ. Ἀρχοντίδη, ποὺ δημοσιεύτηκαν στὸν τόμο 15 (1978) τῶν «Θησαυρισμάτων», χρησιμοποιήθηκαν ἢ καὶ ἐκδόθηκαν ἀρκετὰ ἔγγραφα τῶν ἀρχείων τοῦ Ἰνστιτούτου.

ε) Μουσεῖο καὶ εἰκόνες.— Ἡ εἰδικὴ συντηρήτρια τῶν εἰκόνων τοῦ Ἰνστιτούτου κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια κυρία Eileen Maitland ἀναχώρησε ἀπὸ τὴ Βενετία τὸ Φεβρουάριο, γιὰ νὰ ἐγκατασταθεῖ στὴ Γαλλία. Ἔτσι δὲ μπόρεσε νὰ ἔρθῃ παρὰ μονάχα δυὸ φορὲς (τὸν Ἀπρίλιο καὶ τὸ Δεκέμβριο) καὶ νὰ ἐργαστεῖ γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τῶν εἰκόνων τοῦ Μουσείου μας. Ἐπισκεύασε τὶς εἰκόνες ὑπ' ἀριθ. μητρῶον 18, 62, 63, 76, 86, 88, 92, 128, 142 καὶ 350. Γιὰ ν' ἀναπληρώσουμε τὸ κενὸ καὶ γιὰ νὰ μὴν ἐπιβραδυνθεῖ τὸ ἔργο τῆς συντήρησης τῶν εἰκόνων, ἀναθέσαμε ἐργασία καὶ σὲ δυὸ ἄλλους Ἰταλοὺς εἰδικοὺς συντηρητὲς, ποὺ μᾶς τοὺς συνέστησε ὑπεύθυνα ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τῆς Βενετίας, τὴν κυρία Antonella Merzagora καὶ τὸν κ. Alfio Michieletto. Οἱ δυὸ αὐτοὶ συντηρητὲς ἐργάστηκαν κατὰ διαστήματα στὸ ἐργαστήριό μας μὲ σύμβαση ἔργου καὶ ἔτσι ἐπισκεύασαν τὶς εἰκόνες ὑπ' ἀριθ. μητρῶον 26, 33 καὶ 87. Ἐλπίζουμε πὼς καὶ μὲ τὴν ὀχι τακτικὴ ἀπασχόληση τῶν τριῶν αὐτῶν συνεργατῶν μας τὸ ἔργο τῆς ἐπισκευῆς τῶν εἰκόνων θὰ μπορέσει νὰ προωθηθεῖ ἱκανοποιητικά.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Μουσείου ἔφτασε ἐφέτος στοὺς 6385 ἔναντι 3422 τοῦ προηγούμενου ἔτους, δηλαδὴ διπλασιάστηκε σχεδόν. Ἡ ἐντυπωσιακὴ αὐτὴ αὔξησις ὑπερβαίνει κάθε προηγούμενη καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσουμε κυρίως στὸ γεγονός ὅτι τὸ Ἰνστιτούτο μας, μὲ τὸ ἔργο καὶ τὰ δημοσιεύματά του, γίνεται ὁλοένα καὶ περισσότερο γνωστὸ στὸν κόσμον τῶν φιλοτέχνων καὶ τῶν ἐρευνητῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μεμονωμένους ἐπισκέπτες, τὸ ἐπισκέπτονται τώρα συχνὰ καὶ ὅμιλοι φιλοτέχνων ἢ ταξιδιωτῶν. Στὶς 11 Ἰουλίου 1979 ζήτησαν

νά τὸ ἐπισκεφθοῦν καὶ οἱ Σύνεδροι τοῦ XIII Corso di Aggiornamento e Perfezionamento per italianisti europei (ἀπὸ 19 χῶρες) ποὺ ὁργανώθηκε στὸ Ἰδρυμα Cini καὶ στοὺς ὁποίους παρουσίασε τὶς συλλογές μας ὁ Γραμματέας τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Σ. Μεσσήνης.

Ὑστερα ἀπὸ αἴτηση τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας Κερκύρας, τῆς ἐπιτρέψαμε τὴν ἀντιγραφή, μὲ ἔξοδά της, ἀπὸ εἰδικὸ Ἰταλὸ ζωγράφο, τὸν κ. Marcello d'Este, τῆς προσωπογραφίας τοῦ Θωμᾶ Φλαγγίνη ποὺ κοσμεῖ τὴν αἴθουσα δεξιώσεων τοῦ Ἰνστιτούτου (ἀριθ. μητρ. 183). Τὸ ἀντίγραφο, ποὺ ἦρθε καὶ τὸ παρέλαβε ὁ ἴδιος ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Κωνστ. Νικολάκης-Μούχας, προορίζεται γιὰ τὸ παλιὸ σπῆι τοῦ Φλαγγίνη στὴν Κέρκυρα, ποὺ ἡ Ἑταιρεία ἀνέλαβε νὰ τὸ ἐπισκευάσει καὶ νὰ τὸ συντηρεῖ.

στ) Φωτογραφικὸ ἀρχεῖο.— Τὸ φωτογραφικὸ ἀρχεῖο πλουτίστηκε ἐφέτος μὲ νέες μικροταινίες (=Μ 92-93) καὶ νέες φωτογραφίες (=Φ 558-820) ἀπὸ ἔγγραφα, χειρόγραφα καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα.

ζ) Λιβόρνο.— Δυστυχῶς, ὁ νέος ἐπίτιμος Πρόξενος τοῦ Λιβόρνου κ. Δημήτριος Χατζηδιάκος δὲν ἔκαμε ἀκόμη τὶς κατάλληλες ἐνέργειες ποὺ τοῦ ὑποδείξαμε, ὅταν μᾶς ἐπισκέφτηκε τὸν Ἀπρίλιο στὴ Βενετία, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἀξιώσουμε ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς Φλωρεντίας κ. Θεόφιλο Μπάτσα νὰ ἐπανορθώσει τὶς κακοτεχνίες καὶ νὰ συμπληρώσει ὅσα ἄφησε ἀνεκτέλεστα κατὰ τὴ ριζικὴ ἐπισκευὴ τοῦ κοιμητηρίου ποὺ εἶχε ἀναλάβει. Ἐπίσης δὲν ἐλύθηκε ἀκόμη ὀριστικὰ τὸ ζήτημα τοῦ φύλακα τοῦ κοιμητηρίου, ποὺ ἀρκέστηκε νὰ μᾶς ζητήσῃ ἔγγραφως συγγνώμη γιὰ τὴ συμπεριφορὰ του, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἔδωκε ἀκόμη θετικὲς ἀποδείξεις γι' αὐτὸ οὔτε ἔγγυθσεις γιὰ τὸ μέλλον. Ἡ ἀπόσταση ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸ Λιβόρνο καθιστᾷ δύσκολη τὴν τακτικὴ ἐπίβλεψή μας καὶ γι' αὐτὸ ὀφείλει νὰ μᾶς βοηθεῖ ὁ ἀρμόδιος Πρόξενος τῆς πόλης αὐτῆς. Ἀς ἐλπίσουμε πὼς τὸν ἐπόμενο χρόνον τὰ πράγματα θὰ βελτιωθοῦν.

η) Τεργέστη.— Τὸ ἔργο τῆς καταλογογράφησης καὶ τῆς ταξινόμησης τῶν βιβλίων τῆς Ἑλληνορθόδοξης Κοινότητος τῆς Τεργέστης ἀπὸ τὸν εἰδικὸ φιλόλογο ποὺ ἀποσπάστηκε σ' αὐτὴν κ. Ἀπόστολο Παπαϊωάννου προχώρησε εὐτυχῶς ἱκανοποιητικὰ, μὲ τὴν ἐπίβλεψη καὶ τὴν κοθοδήγησή μου. Ἡ ἀπόσπασή τοῦ κ. Παπαϊωάννου ἀνανεώθηκε γιὰ τρίτο σχολικὸ ἔτος ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1979. Ὁ κ. Παπαϊωάννου ἐλπίζει νὰ τελειώσει ἐντὸς τοῦ 1980 τὴ δελτιογράφηση. Ἡ Κοινότητα ἀγόρασε τὶς κατάλληλες μεταλλικὲς βιβλιοθήκες καὶ γενικὰ τὸν διευκολύνει καὶ τὸν συμπαράστέκει κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς ἐργασίας του. Ὁ κ. Παπαϊωάννου ἀποδείχτηκε χρησιμότατος γιὰ τὴν Κοινότητα τῆς Τεργέστης, συνδέθηκε μ' αὐτὴν καὶ συνεργάστηκε γιὰ δημοσιεύματα καὶ ἄλλες πνευματικὲς

ἐκδηλώσεις. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἰνστιτούτου μας γιὰ τὴν τακτοποίηση τῆς βιβλιοθήκης τῆς Τεργέστης ἔδωκε ἀφορμὴ νὰ συσφίγξει τὶς σχέσεις του μὲ τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ Κοινότητα, ποὺ διευθύνεται ἀπὸ ἀνθρώπους καλλιεργημένους καὶ φιλοπόροδους.

5) ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἰνστιτούτου πλουτίστηκε τὸ 1979 μὲ περισσότερα ἀπὸ πεντακόσια νέα βιβλία ἢ τεύχη (ἀριθ. εἰσαγ. 7286-7805), ποὺ προῆλθαν ἀπὸ ἀγορές, δωρεές ἢ ἀνταλλαγές. Πολλὰ ἀπὸ τὰ νέα αὐτὰ ἀποκτήματα προσφέρθηκαν ἀπὸ τὸν κ. Γ. Συμεωνίδη, πού, καὶ ὅταν βρίσκεται στὴ Βενετία καὶ ὅταν ἀπουσιάζει, ἔχει κάμει ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια μελήματα τῆς ζωῆς του νὰ τὴν πλουτίζει μὲ ἀξιόλογα καὶ χρήσιμα συγγράμματα. Ἔργα τους μᾶς πρόσφεραν καὶ πολλοὶ συγγραφεῖς, ὅπως οἱ κυρίες Γλυκ. Πρωτοπαπᾶ-Μπουμπουλίδη καὶ Φανή Δροσογιάννη καὶ οἱ κ. κ. Λ. Βρανούσης, Δ. Βαγιακάκος, Μ. Τουρτόγλου, Ε. Σουλογιάννης, Γ. Μοσχόπουλος, Α. Τσίτσας κ. ἄ.

6) ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐφετεινῆς ἀπονομῆς τοῦ βραβείου Nobel λογοτεχνίας 1979 στὸν Ἑλληνα ποιητὴ Ὀδυσσεά Ἑλύτη, τὸ Ἰνστιτούτο μας σκέφτηκε νὰ ὀργανώσει διάλεξη γιὰ νὰ παρουσιάσει στὸ ἰταλικὸ κοινὸ τὸ ἔργο καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ποιητῆ. Καλέσαμε λοιπὸν ὡς ὁμιλητὴ τὸν κ. Vincenzo Rotolo, τακτικὸ καθηγητὴ τῆς Νεοελληνικῆς Γλώσσας καὶ Λογοτεχνίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Παλέρμου, γνωστὸ ἑλληνιστὴ καὶ φιλέλληνα καὶ μεταφραστὴ ἐκλογῆς ποιημάτων τοῦ Ἑλύτη στὰ ἰταλικά. Ὁ κ. Rotolo ἦρθε στὴ Βενετία καὶ μίλησε στὶς 6 Νοεμβρίου στὴ μεγάλη αἴθουσα τῶν τελετῶν τοῦ Ἰνστιτούτου μὲ θέμα «*Ελλάδα καὶ Ἑλληνισμὸς στὴν ποίηση τοῦ Ὀδυσσεά Ἑλύτη*». Ἡ διάλεξη, ποὺ ἦταν ἡ πρώτη πνευματικὴ ἐκδήλωση στὸ ἑξωτερικὸ γιὰ τὸν Ἑλύτη μετὰ τὴ βράβειυσή του, σημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου, παρουσιάζοντας τὸν κ. Rotolo, ἐπωφελήθηκε ἀπὸ τὴν εὐκαιρία, γιὰ νὰ μιλήσει γιὰ τὴ μακροαίωνα καὶ πάντα ὑψηλὴ ἑλληνικὴ ποιητικὴ παράδοση.

7) ΠΑΡΟΧΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Παρακάτω σημειώνονται τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐρευνητῶν ποὺ ζήτησαν καὶ ἔλαβαν πληροφορίες, φωτοτυπίες κλπ. ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο ἢ ποὺ

ἤρθαν καὶ ἐργάστηκαν, γιὰ διάστημα μικρὸ ἢ μεγαλύτερο στὸ Ἰνστιτούτο γιὰ τὴ συγκέντρωση πληροφοριῶν ἢ τὴν ἐκτέλεση ἐρευνητικῆς ἐργασίας.

Μὲ ἀλληλογραφία δόθηκαν πληροφορίες, φωτογραφίες ἢ φωτοτυπίες στὸν κ. Ν. Β. Τωμαδάκη (Ἀθήνα) γιὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 750 χειρόγραφο τῆς μονῆς Παντελεήμονος Ἀγ. Ὁρους (Λάμπρου ἀριθ. 6257) ποὺ περιέχει συλλογὴ αὐτογράφων ἐπιστολῶν τοῦ Μαξίμου Μαργουνίου καὶ ἀπαντήσεων σ' αὐτόν, στὸν κ. Ν. Παναγιωτάκη (Ἀθήνα) γιὰ τὴν παλιὰ (1550 ci.) βενετικὴ ἔκδοση τῆς «Διδασκαλίας Παραινετικῆς» τοῦ Σπανέα ποὺ σώζεται σὲ ἀντίτυπο στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη (Misc. 622¹), στὸν κ. Δημ. Γκόφα (Ἀθήνα) γιὰ ἔγγραφα τῶν νοταρίων Zuan Andrea καὶ Gio. Francesco Catti (A.S.V., *notai ati reg.* 3394, ff. 189^r-190^r), στὸν κ. Ἰορδ. Δημακόπουλο γιὰ δυὸ χάρτες τῆς Χίου κατὰ τὰ τέλη τοῦ 17^{ου} αἰ. ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, στὴν κυρία Βασιλικὴ Σταμάτη (Ἀθήνα) γιὰ τὸ κτηματολόγιο (καὶ πάλι) τῆς περιοχῆς Καλαμάτας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο Grimani τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων τῆς Βενετίας, στὸν κ. Τηλέμ. Λουγγῇ (Ἀθήνα) γιὰ μελέτημα τοῦ G. Besta στὸ περιοδικὸ «Studi Giuridici in onore di Carlo Fadda», τόμ. IV (1906), σ. 287-310, στὴ δεσποινίδα Μαρία Χαιρέτη (Ἀθήνα) γιὰ τὴ μελέτη τοῦ L. Cecchetti, *La Medicina in Venezia nel 1300* («Archivio Veneto» XXV (1883), σσ. 361-381 καὶ XXVI (1883), σσ. 77-111 καὶ 251-270), στὴν Ἑταιρεία Εὐβοϊκῶν Σπουδῶν (Ἀθήνα) γιὰ τὴν τύχη τοῦ «Εὐβοϊκοῦ κώδικος» τῆς βενετικῆς νομοθεσίας καὶ τὴν καταστροφὴ του τὸ 1470, στὴ δεσποινίδα Μαρία Γιατράκου (Ἀθήνα) γιὰ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Δημητρίου Καρακαλλᾶ τοῦ Ἀργους κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Βενετοκρατίας καὶ τὴν ἐτυμολογίαν τῆς ἐπωνυμίας του, στὸν κ. Βασ. Κυριαζόπουλο (Θεσσαλονίκη) γιὰ τὸ Μιχαὴλ Μανιάτη ἀπὸ τὴ Μύκονο, στὸν κ. Γεώργιο Μοσχόπουλο (Κεφαλληνία) γιὰ ἔγγραφα τοῦ τελευταίου ἐψηφισμένου μητροπολίτη Φιλαδελφείας Γεράσιμου Ζυγούρα ἀπὸ τοὺς φακέλους τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἰνστιτούτου (ἀριθ. 436-486), στὴν κυρία Elisabetta Florenzano (Μιλάνο) γιὰ συλλογὲς βυζαντινῶν καὶ ρωσικῶν εἰκόνων, στὸν κ. Sandro Golio (Torino) γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Σεβ. Νικοκάβουρα «*La divina liturgia di S. Giovanni Grisostomo*» (Βενετία 1890) τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου, στὸν αἰδ. Antonino Caldarinella (Noto) γιὰ τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία ποὺ ἀναφέρεται στὴν Ἁγία Παρασκευή, στὸν κ. Ennio Dalmasso (Cagliari) γιὰ τὸ μελέτημα τοῦ Μ. Χατζηδάκη «*Les débuts de l'école crétoise*», στὴν κυρία Anika Skovran (Βελιγράδι) γιὰ μελέτημα τῆς Φανῆς Μανρωειδῆ ποὺ ἀναφέρεται σὲ ἑλληνικὸ «Ὁρολόγιο» τοῦ 1523, στὴν κυρία G. Prevrest (Παρίσι) γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰνστιτούτου «Μὴ μοῦ ἄπτου» (ἀριθ. μητρ. 12), στὸν Dr. Bellinger (Dortmund) γιὰ τὸ βιβλίον «*Catechismus ex decreto Con-*

cili Tridentini» τοῦ ἔτους 1799 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου, σὺν κ. B. J. Slot (Χάγη τῆς Ὀλλανδίας) γιὰ τὸν Κρητικὸ ἔμπορο καὶ χορηγὸ ἐκδόσεων στὴ Βενετία στὰ τέλη τοῦ 18^{ου} αἰ. Παναγιώτη Μαζοκοπάκη, σὺν κ. Giuseppe Cerri (Στρασβοῦργο) γιὰ τὴν ἀνάγνωση ἐπιγραφῶν σὲ εἰκόνα τῆς Παναγίας (τοῦ ἔτους 1834) ποὺ βρίσκεται στὴν κατοχὴ του, σὺν κ. Jörn Johanson (Στοκχόλμη) γιὰ τὶς μικρογραφίες τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 χειρογράφου τοῦ Ἑλλήν. Ἰνστιτούτου (μυθιστόρημα Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἔκδ. Α. Ξυγγοπούλου, ἀριθ. 107, 133, 152, 237 καὶ 248), σὺν κ. Boris L. Fonkitch (Μόσχα) γιὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 χειρόγραφο τοῦ Ἰνστιτούτου (φωτογραφίες τῶν φύλλων 3^ν, 58^τ, 59^τ, 66^τ, 160^τ, 166^τ, 255^ν καὶ 326^τ), στὴν κυρία Enro Layton (Setauket τῶν ΗΠΑ) γιὰ μελέτες ποὺ ἀναφέρονται στὰ ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα τῆς Βενετίας τοῦ 16^{ου} αἰ., σὺν κ. Γεώργιο Γαλσβαρη (Montréal τοῦ Καναδᾶ) γιὰ τὶς εἰκόνες τοῦ Ἰνστιτούτου ὑπ' ἀριθ. μητρ. 1, 7 καὶ 17, ποὺ τὶς χρειάζεται γιὰ τὸ ἔργο του *«Χριστιανισμὸς καὶ εἰκόνες»* καὶ σὺν κ. Γ. Καναράκη (Bathurst Αὐστραλίας) γιὰ τὴ βιβλιογραφία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Διασπορᾶς καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων στὴν Ἰταλία.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐπισκέφτηκαν τὸ Ἰνστιτούτο καὶ ἐργάστηκαν στὴ βιβλιοθήκη, στὸ ἀρχεῖο ἢ στὸ Μουσεῖο του ἢ ἔλαβαν πληροφορίες ἀπὸ τὸ διευθυντὴ του γιὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ ζητήματα ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦσαν ὁ κ. Giuseppe Frasson (Βενετία) γιὰ τὴν ἐρμηνεία χωρίων τοῦ «Διγενῆ Ἀκρίτα» καὶ γιὰ τὴν πρόσφατη βιβλιογραφία τῇ σχετικῇ μὲ τὸ ἀκριτικὸ ἔπος, ὁ Don Giorgio Fedalto (Βενετία) γιὰ τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία ποὺ ἀναφέρεται στὶς ὁρθόδοξες ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς (Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων, Κύπρου κλπ.), ὁ κ. Gino Benzonì (Βενετία) γιὰ τὸ Μακάριο Ἀρχολέο, ἐπίσκοπο τῆς Ἀμμοχώστου Κύπρου τὸ 1571, ὁ κ. Cesare Vivante (Βενετία) γιὰ τὴ βιβλιογραφία τῇ σχετικῇ μὲ τὴν ἑβραϊκὴ οἰκογένεια Vivante τῆς Κερκύρας τὸ 18^ο αἰῶνα, ὁ κ. Michelangelo Murano (Βενετία) γιὰ τὴ σχέση ψηφιδωτοῦ τοῦ Treviso (13^{ου} αἰ.) μὲ τὴ βυζαντινὴ τέχνη, ὁ κ. Sergio Bettiolo (Βενετία) γιὰ τὸ βομβαρδισμὸ τῆς Ἀκρόπολης ἀπὸ τὸ Μοροζίνη, οἱ δεσποινίδες Alessandra Scarpa, Elisabetta Martinelli καὶ ὁ κ. Mario Compagno (Βενετία) γιὰ τὴ συλλογὴ περιοδικῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου ποὺ θὰ περιληφθεῖ σὺν «Catalogo Collettivo dei periodici delle biblioteche Veneziane» ποὺ ἐτοιμάζεται ἀπὸ τὸ Servizio beni librari Regione Veneto, ἡ κυρία Marisa Bianco - Fiorin (Τεργέστη) γιὰ πρόσφατα μελετήματα σχετικὰ μὲ τὴν κρητικὴ ζωγραφικὴ, ὁ κ. Philippe Hoffmann (Παρίσι) γιὰ τὰ παλιότερα ἑλληνικὰ χειρόγραφα τοῦ Ἰνστιτούτου, ὁ κ. Ν. Καραπιδάκης (Παρίσι) γιὰ τὰ ἔγγραφα τῶν διορισμῶν (nomine) τῶν ἀξιωματούχων τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης στὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας (Duca di

Candia, ἀριθ. 55-56), ὁ κ. Ἰωάννης Λιονῆς (Παρίσι) γιὰ τὰ βενετικά ἀρχιτεκτονικά μνημεῖα ποὺ χρησίμευσαν ὡς πρότυπα ἀνάλογων μνημείων τῆς Κρήτης, ἡ κυρία Εὐσταθία Κωστοπούλου (Παρίσι) γιὰ βενετικὲς χαλκογραφίες ἐλληνικῶν τοπίων, ὁ κ. Alexander Cizek (Münster) γιὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 χειρόγραφο τοῦ Ἰνστιτούτου (μυθιστόρημα Μεγ. Ἀλεξάνδρου), ὁ κ. Liam Gallagher (Λονδίνο) γιὰ τὸ ἴδιο χειρόγραφο, ἡ κυρία Rosemary Bancroft - Marcus (San Diego τῶν ΗΠΑ) γιὰ τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Γεωργίου Χορτάτση καὶ τοὺς καταλόγους τῶν ἀξιωματούχων τῆς Κρήτης καὶ ἡ δεσποινὶς Michiko Matsui (Τόκιο Ἰαπωνίας) γιὰ τὴν ἐλληνικὴ βιβλιογραφία τῇ σχετικῇ μὲ τὸ Δομήνικο Θεοτοκόπουλο.

8) ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΜΕ ἈΛΛΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ.
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΛΠ.

Τὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτούτο Βενετίας ἐξακολούθησε καὶ ἐφέτος νὰ συνεργάζεται ἐπιστημονικὰ μὲ ἄλλα Ἰδρύματα, σὲ ἐθνικὸ ἢ διεθνὲς ἐπίπεδο, ὅπως δείχνει καὶ ἡ συμμετοχὴ τοῦ διευθυντῆ καὶ τοῦ γραμματέα του σὲ διάφορες ἐπιτροπὲς καὶ συσκέψεις καὶ στὴ διοίκηση ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων.

α) Οἱ ἐπαφὲς καὶ πνευματικὲς ἀνταλλαγὲς μεταξὺ τοῦ Ἰνστιτούτου μας καὶ τῶν δυὸ ἄλλων ἰδρυμάτων ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης τῆς Βενετίας, τοῦ Ἰδρύματος Giorgio Cini καὶ τοῦ Γερμανικοῦ Κέντρου Βενετικῶν Σπουδῶν, συνεχίστηκαν καὶ ἐφέτος ἱκανοποιητικῶς. Ὁ Πρόεδρος τοῦ δευτέρου καθηγ. κ. Hans - Georg Beck μᾶς τιμᾷ πάντα μὲ τὴν ἐγκάρδια φιλία του καὶ δὲν παραλείπει νὰ ἐπισκέπτεται τὸ Ἰνστιτούτο μας κάθε φορὰ ποὺ ἔρχεται στὴ Βενετία. Δυστυχῶς, ὁ πρόωρος θάνατος, στὴν ἀκμὴ τῆς ἑξοχῆς ἐπιστημονικῆς του δραστηριότητος, τοῦ διευθυντῆ τοῦ Ἰνστιτούτου «Venezia e Oriente» τοῦ Ἰδρύματος Cini καθηγητῆ Agostino Pertusi (25 Ἰανουαρίου), ἐξαίρετου βυζαντινολόγου καὶ ἀνεκτίμητου συνεργάτη καὶ φίλου, ἀποτέλεσε βαρύντατη καὶ δυσαναπλήρωτη ἀπώλεια καὶ γενικότερα γιὰ τὶς βυζαντινὲς σπουδὲς καὶ εἰδικότερα γιὰ τὸ Ἰνστιτούτο μας, τοῦ ὁποῖου ἦταν ὁ πιὸ στενὸς καὶ ὁ πιὸ θερμὸς συμπαραστάτης στὴν Ἰταλία.

β) Τὸ Ἰνστιτούτο διευκόλυνε τὴ διοργάνωση στὴ Βενετία, μὲ τὸν ἐρχομὸ τριῶν καθηγητῶν τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης (Δ. Φατούρου, Γ. Λάββα καὶ Π. Τσώνου) μιᾶς σειρᾶς διαλέξεων στὴν Ἀρχιτεκτονικὴ Σχολὴ τῆς Βενετίας, μὲ τὴν πρωτοβουλία τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς αὐτῆς. Πρόσφερε φιλοξενία στοὺς Ἑλλήνες καθηγητὲς καὶ διερχομένους κατὰ τὶς συζητήσεις.

γ) Ὁ γραμματέας τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Σωτ. Μεσσήνης διορίστηκε ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, γιὰ τρίτη φορά, ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος στὴν 39ῃ Διεθνῇ Καλλιτεχνικῇ Ἐκθεση Biennale τῆς Βενετίας ποὺ θὰ γίνει τὸ καλοκαίρι τοῦ 1980 καὶ πῆρε μέρος σὲ διεθνεῖς συσκέψεις στὴ Βενετία γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴ διοργάνωση τῆς Ἐκθεσης αὐτῆς.

δ) Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου σὲ σειρά ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων ποὺ ὁργανώθηκαν ἀπὸ τὴ Γεννάδειο Βιβλιοθήκη στὴν Ἀθήνα παρουσίασε τὴν πρώτη μέρα (18 Μαΐου) ἀνακοίνωση γιὰ τὶς ἐκδόσεις καὶ τὰ χειρόγραφα τῆς «Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν» τοῦ Ἰωάννη Μπενιζέλου, τοῦ ὁποῖου αὐτόγραφα γράμματα διατηροῦνται στὸ Παλαιὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου.

ε) Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου ὁρίστηκε μέλος τῆς Τετραμελοῦς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἔκδοση τιμητικοῦ τόμου ἀφιερωμένου στὸ γνωστὸ Ἑλβετὸ νεοελληνιστὴ καὶ μουσικολόγο καθηγητὴ κ. Samuel Baud - Bovy μὲ τὸν τίτλο «Χαρίσματα».

στ) Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως καὶ Οἰκονομικῆς Διαχειρίσεως τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης, ἐξακολούθησε καὶ κατὰ τὸ 1979 νὰ ἔχει τὴν εὐθύνη λειτουργίας τοῦ νέου αὐτοῦ Πανεπιστημίου, πρῶτο ποὺ τὸν ἀναγκάζει νὰ κατεβαίνει συχνὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἐλαβε μέρος καὶ πάλι στὶς συνόδους τῶν πρυτάνεων τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Ἑλλάδος ποὺ πραγματοποιήθηκαν κατὰ καιροῦς σὲ διάφορες πόλεις καὶ ὁργάνωσε, τὸν Ἀπρίλιο, τὴ σύνοδο στὸ Ρέθυμνο, ἔδρα τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης. Ἐξ ἄλλου τὸ Νοέμβριο ἐπισκέφτηκε, μαζὶ μὲ ἄλλους Ἑλληνες πρυτάνεις, προσκαλεσμένους ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τὰ γερμανικὰ Πανεπιστήμια τῆς Βόννης, τῆς Κολωνίας, τοῦ Βερολίνου, τῆς Στουτγάρδης, τῆς Τυβίγγης, τῆς Χαϊδελβέργης, τοῦ Bochum καὶ τοῦ Μονάχου καὶ κατατοπίστηκε ἔτσι στὴν ὁργάνωση, στὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἐρευνητικὰ προγράμματα, στὰ νεώτερα ἐπιτεύγματα καὶ στὰ σημερινὰ προβλήματα τῶν γερμανικῶν Πανεπιστημίων.

Πρὶν κλείσουμε τὴν ἔκθεση αὐτὴ τῶν πεπραγμένων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας κατὰ τὸ 1979, θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε πόσο μεγάλη ἀπώλεια ὑπῆρξε καὶ γιὰ τὸ Ἰδρυμα ὁ θάνατος τοῦ κατὰ εἴκοσι τελευταῖα χρόνια Προέδρου τῆς Ἐποπτικῆς τοῦ Ἐπιτροπῆς καθηγητῆ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Ἀναστασίου Ὁρλάνδου (6 Ὀκτωβρίου 1979), κορυφαίου Ἑλλήνα ἐπιστήμονα διεθνοῦς κύρους, ποὺ πρόσφερε στὰ χρόνια αὐτά, μὲ προθυμία καὶ ἀνιδιοτέλεια ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὸ Ἰδρυμα. Ἀποφασίστηκε ν' ἀφιερωθεῖ στὴ μνήμη του ἓνας ἀπὸ τοὺς

προσεχείς τόμους τῶν «Θησαυρισμάτων». Νέος Πρόεδρος τῆς Ἐποπτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁρίστηκε ὁ καθηγητὴς καὶ ἀκαδημαῖκός κ. Διονύσιος Ζακυθινός, ἄριστος γνώστης τῶν θεμάτων τοῦ Ἰνστιτούτου, ἀφοῦ μάλιστα ὄχι μόνο εἶχε συμβάλει ἀποφασιστικὰ στὴν ἵδρυσή του, ἀλλὰ καὶ εἶχε διατελέσει καὶ στὸ παρελθὸν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ ἀρκετὰ χρόνια. Ἡ συμπαραστάση τῆς Ἐποπτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ νέου της Προέδρου στὸ ἔργο τοῦ Ἰνστιτούτου, ποὺ ἀρχίζει νὰ δοκιμάζει, ὅπως εἶδαμε, τόσες ἀντιξοότητες ἀπὸ τὴ δυσμένεια τῶν καιρῶν, ἐλπίζουμε πὼς θὰ μπορέσει, παρ' ὅλες τὶς ἐναντιότητες αὐτές, νὰ τοῦ ἐξασφαλίσει τὴν ἐπιβίωση καὶ τὴν ἀπρόσκοπτη λειτουργία.

Βενετία, 31 Δεκεμβρίου 1979

Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου

Μ. Ι. Μανούσας